

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 34. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 AUGUSZTUS 22.

Feltámadás Makucskán vagy mi a magyarázata az új antiszemitizmusnak?

Hogy jóhiszemű és józan gondolkodású keresztények hogyan látják ma Magyarországon a zsidókérdést, az antiszemitizmust s annak felidőzójét, igen érdekesen mutatja az alább közölt írás, amelyet egy születésénél fogva tiszta keresztény származású, illetve vallásu felebarátunk hozott el személyesen az Uj Élet szerkesztőségébe, hogy írását mint becsületos keresztény elgondolást közöljük.

Eleget teszünk ennek a kívánságnak s szeretnők, ha nemcsak a mi olvasóközönségünk, hanem széles ez országban minden tisztességes és jóakaratu keresztény is tudomást szerezne róla.

Szabó Dezsőnek van egy elbeszélése. Címe: „Feltámadás Makucskán”. Mikor ezt újra elolvastam, teljesen megértette velem azt, hogy miért fordultak olyanok is a zsidók ellen, kik soha nem voltak jobboldaliak.

Az elbeszélés story-ja: Makucskán, — egy kis faluban, — a temetőben nyugvó halottak feltámadnak. Állnak bent a temetőben. Szeretnének kijönni. Nagyon kevesen vannak a faluban, kik örülnek szeretteik visszatérésének, de a többségnek nem tetszik a dolog. A halottak földjeit az élők örökölték, munkahelyeiket elfoglalták, özvegyeik sok esetben másokkal kötöttek házasságot, a kis gyerekek ruháit más hordja, játékaikkal más játszik. Helyüket mindenütt betöltötték. A közigazgatást a legnagyobb zavarba hozza a váratlan esemény.

A lakosság megkéri a halottakat, hogy haljanak meg újra.

Hallottam olyan véleményt, hogy Szabó Dezső ez elbeszéléseivel a magyar paraszt nyomorára akarja a figyelmet felhívni, bemutatva, hogy oly szegények, hogy kedveseik feltámadásának sem tudnak örülni. Ez a beállítás helytelen. A feltámadás oly ritka esemény, hogy igazságtalanság volna bármely rendszert azért támadni, mert a feltámadást készületlenül fogadja.

A zavar más osztályoknál is előállna. Az első világháború előtt a hitbizományi birtokosok és püspökök

„szociális helyzete“ igazán kielégítő volt. De ha a halott nagybirtokosok és püspökök feltámadtak volna, az élők közt aligha okozott volna osztatlan örömet.

A magyar zsidósággal hasonló dolog történik. 1944 tavaszán megkezdték a németek a zsidók vagonirozását. A vidékieket néhány bujkáló kivételével elszállították, a budapestiek deportálása folyamatban volt.

A közönség csak arra gondolhatott, hogy kiirtani viszik őket. A német birodalomnak oly néptelen területe, hol letelepíthette volna, nem volt. Ha munkára kellettek volna, nem lett volna célja a gyermekek, súlyos betegek, köztük örültek elszállításának. Arra senki sem gondolt, hogy Hitler így akar bukása után is zavart keltetni.

Az elhurcoltakról hír nem érkezett. A közvélemény, belcérte a felszabadulás után közvetlenül megjelenő lapokat is, halottnak hitték valamennyit.

Az egész zsidóság halálát kevesen akarták Magyarországon. Nem akarok azokra hivatkozni, kik a zsidókat segítettek. Egyetlen szélsőjobboldali párt programjában sem szerepelt a zsidók deportálása vagy kiirtása. Imrédy Béla pécsi beszédében mondta: „Egyetlen magyar ember kezéhez sem tapad zsidó vér”. Ez szöszérnt nem volt igaz, de mindenesetre tény, hogy a zsidók elszállítása német parancsra történt. A magyarok tulnyomó részének nem tetszett, különben nem lett volna kénytelen Imrédy a jobboldali közvélemény előtt mosakodni.

Most a holtnak vélték hazatértek. Halálukat — akárcsak a makucskaik — a többiek nem okozták és nem akarták. Feltámadásukat, illetve visszatérésüket nem látják szívesen. Vevők, pácienseik, klienseik kezdenek visszatérni hozzájuk. Ujra munkát keresnek, pedig, akárcsak Makucskán, helyüket az otthonmaradotak betöltötték. Ez az érdekelteknek nem tetszik. Szeretnék őket megkérni, hogy haljanak meg újra és mivel

Ara 1 forint

nem hozzátartozókról van szó, nem oly udvariasak Kunmadarason, mint Makucsán.

Ugyanez az eset a nyugatosokkal is.

BOROS ENDRE

okl. építészmérnök,
II., Hunyadi János-u. 6.

★

Eddig szól a cikk. Most pedig fűzzük hozzá Szabó Dezsőnek saját szavait, amelyekkel továbbfűzi az eseményeket 1931-ben írt novellájában: — „Várjunk, várjunk, uraim. Egy háborút mindig csak erkölcsi ráhatókkal lehet megindítani. Először is: az összes kocsmákban csapraütik a hordókat és mindenki annyit ihatik, amennyit akar. Azután bedumáljuk

az egész falunak, hogy ezeket a komunisták támasztották fel, hogy elvegyenek mindent mindenkitől. Azután eldugunk vagy két-három gyermeket a szomszéd faluban és elhíreszteljük, hogy a visszatértek falták fel elevenen őket és így fognak tenni az egész falu népével, mert a feltámadott ember nyers emberhussal él. A tanács nagy lelkesedéssel tette magáévá a jegyző esztét.”

Ime, itt a vérvád és a kolbászba vagdalt gyermekek hazug története, Szabó Dezső 15 esztendő előtt szinte proféciaszerűen megírt novellájában.

„Makucska” tehát nemcsak a visszatértek elleni ádáz gyűlölet gazdasági hátterét, hanem annak fiókhajtását, az aljas vérváddá színezett gyermek-kolbász históriát is felfedi.

KATONA JÓZSEF:

Elul havának balladája

E héten Elul köszöntjük, Elul havának kettős ujholdja imádsággal tér be hozzánk; Elulban többet imádkozunk, mint más hónapokban... Ez a hónap a fohászok és könyörgések időszaka: a zsidó naptári év utolsó hónapja. Vele búcsúzunk el az óévtől és indulunk az új esztendőbe. Elul hava imádságból épült ösvény boldogabb új év felé s rajta az áhitat hidja, amelyen a lélek égi magasságokba ível és fenséges napokhoz közeledik.

★

Kora reggeli órákban imádkozunk és Istent-kereső lelkünk rénehezedik a csendes elmúlás hangulatá, az ősznek megrázó melankóliájá. Sárguló falevelek sejtelmes suttogása, némaságba hervadó rétek imbolygó pillangója, fakuló rózsák hangtalan halálkódása mind-mind szívünk mélye felé irányítják szemlélődésünket. Méla borongás és elmúlás érződik mindenfelé: mi mindig csak befelé nézünk ilyenkor, bepillantunk oda, ahol az érzések igézetes ösforrása fakad és belső világunk mélyén az élet szenvedése a hit csodája felé buzog.

★

Ilyenkor minden reggel templomainkban felbuzg a kürt öbresztő szava: napról-napra megprezennünk az ősi hangra, amely int, figyelmeztet, serkent — jelzi, hogy jönnek-jönnek, egyre közelednek a nagy napok: a „féltemetes napok”. Készül a lélek, félve készül fogadásunkra, sóhajtvá, reszketve mondjuk mindennap: már Elul van, már Elul van!... Ebben a sóhajban nagy zsidó tragédiák, a múlt emléke sajdul — és a jövőndő, a félve vágyott jövő:

a megtisztulás és a megtérés malasztja érik.

★

Elul első szombatján minden esztendőben felolvassuk szent Tóránkból: „Bírákat és felügyelőket adj magadnak minden kapudban, amelyeket az Örökkévaló, a te Istened neked ad”. Minden kapudban legyen bíráskodás, legyen ítéllet: a szíved, a lelked kapudban ítélj, ítélj. „Igazságot, csak igazságot kövess!” — hangzik az isteni parancs; az igazságosság szellemében szállj magadba, mert itt az idő a lélek megtisztulására, a szív táplálására. Ez az ideje a testi lét átfinomulásának és a szellemi élet felszárnyalásának: minden tett, minden cselekedet Istennek tetsző, a hitet mélyítő, a vallást szolgáló kegyes cselekedet legyen. Hassa át a zsidó élelet az a nagy, szent készülődés, amelylyel Teremtőnkhez közeledünk.

★

Elul havában fel szoktuk keresni az „atyák sírjait”. Kora hajnali órákban, amikor még a felkelő nap ujjhegyen áll a ködös hegyormokon, elzarándokolunk a temetőbe... Vajjon Elulban hányan jutnának el a szülők sírjához? — nem tudhatjuk. Hány temető kapuja marad bezárva, hány sír lesz elhagyott? — senki sem mondhatja meg... De azt bizony tudjuk, hogy sokan messze idegenbe tekintve, hitvallóan küldenek fohászt az Égek Urához Elulnak könnyes hajnali óráin s így nem lesznek a kedvesek hamvai elhagyottak, nem maradnak elfelejtve sírjaik... Ámde másodsor jutnak meg síri ágyukon elhagyva, elfelejtve azok a szülők, akik-

nek gyermekei nincsenek ugyan messze idegenben, mégis elszakadtak az atyák sírjától — maguk tántorodtak idegenbe...

★

Elul 25. napja volt a világteremtés első napja, a hét első napja. Ezért régi bölcsőink elrendelték, hogy minden évben az Ujev előtti hét első napján kezdődjék Szőlőhosz — a korai bűnbánati istentisztelet. Szőlőhosz reggelén megtérőt alázattal fordulunk Isten felé, minden reggel a megtisztulás bűnbánati vágyával állunk Isten elé. Így Elul a megújulás ígéretét, a megtisztulás reményességét, a megtérés isteni kegyelmét hozza le minékünk.

★

... Elul ujholdján ment fel az Örökkévaló parancsára Mózes másodsor Szináj hegyére, hogy az összetört tízparancsolati kötdtblák helyett újakat hozzon. Negyven nap maradt a hegyen és Tisri tizedikén — az Engesztelés napján — tért vissza az üzenettel, hogy Isten az aranyborjú vélkét megbocsátotta... Bűnből megtéréssel, az idők haragja elől Isten irgalmas kegyelmével, megyünk utunkon előre Elul havában és a hónap első napjától az ősi, nagy ünnepek zárónapjáig mindennap reggel és este örök-bus dallamon zengjük Izrael Öröje előtt: „Ne rejtőd el arodat előltem, ne utasítsd el haragodban szolgálodat; segítségem voltál, ne vess el és ne hagyj el engem, üdvöm Istenel Mert atyám és anyám elhagytak, de az Örökkévaló megtart engem. Irányíts, Örökkévaló, a Te utadra és vezess a ránkésők elől az igaz ösvényre...”

Ki volt Stöcker Adolf?

A *Haladó*, augusztus 16-ji számában „a hercegprímás ellenzéke” címmel cikk jelent meg, melyben szó van a „Stöckterek, Luegerek, vagy Zichyk” kispolgári antiszemitizmusáról.

A „Stöcker”, akit a lap említ, helyesen Stöcker Adolf a múlt század 30-as éveiben született, német volt, protestáns teológus, politikus, főképpen pedig antiszemita agitátor. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után nevelősködött, majd lelkésznek nevezték ki. 1874-ben a berlini Dom-székesegyház udvari papja lett, de ebből az állásból 1890-ben politikai nézetei miatt elbocsátották. 1878-ban megalapította a keresztény-szocialista pártot és antiszemita-mozgalmat indított. A zsidóság gyűlöletére minden eszközt felhasználott. A szószéken és nyilvános gyűléseken egyaránt izgatott. Ez a gyűlöletheadjáról előbb a porosz tartománygyűlésbe segítette őt, majd a Reichstagba is.

Gyűlölködő nézetei nagy visszatekintést kellették és még előző elváratait is addig ellenzékeivé tették. Herrmann L. Strack, a berlini egyetem professzora, az igazság és a zsidóság barátja éleshangú röpiratban helyezte meg Stöcker elveit. Nagyon jellemző címe a röpiratnak: „Stöcker Adolf ur, a keresztényi szeretet és az igazság”.

Pályázat

A Réim Abavim akadémiájának ügye-
ségi irodájában, 16. sz. kerék a 16.
sz. kerékre

Sachrisz és Muszafelőimádkozás.

Azonoktól, akiknek a haláluk után
keres egy Saneast, Bal kőre elnyerés
részesül Pizetés megengedése szerint,
jelentkezés este 8 órákor vagy reggel
7 órákor.

Felhívás

Az Újpesti Izr. Hittársaság újabb
megnyitja a Venetianer Lajos Izr.
életi iskolát, Újpest, Venetianer-u.
2. szám.)

Felhívjuk az újpesti és az Újpest
környékén lakó zsidó szülők figyelmé-
re, hogy a beiratkozás aug. hó
23-26-ig tart, az Újpesti Izr. Hitt-
közösség Benitzky-utca 8. szám alatt
irodájában.

Minden fillér,

amelyet a pesti izraelita hitközséghez újjáépítésre eljuttatnak, a zsidóság jobb jövőjét szolgálja

Glosszák a hétről

SULYOK DEZSŐ az elmúlt napokban újból foglalkozott a zsidókérdéssel. Tárgyilagosan megállapítjuk: igen jóindulatúan. De nyomban hozzá kell tennünk: igen szerencsétlenül.

Az a régi szólás-mondás jutott eszünkbe, hogy: „Csak a barátainktól mentés meg minket, az ellenségeinkkel majd valahogy elbánunk!”

Sulyok Dezső, amikor szinte érzelmes hangon emlékezett meg a zsidóság szenvedéseiről és élesen elítélt mindenfajta antiszemita atrocitást, egyúttal felvetett néhány olyan gondolatot is, ami félig-meddig az antiszemita szultogó propaganda „fegyvertárából” való, vagy az antiszemita veletlenség táplálására lesz alkalmas.

Igy például: Sulyok Dezső kifogásolta, hogy a zsidók külsőlegesen nagyszámúak mentek ujabban közpályákra és főleg tulsokan kerestek elhelyezkedést a politikai rendőrségen.

A „nagy szám” és a „tulsok” relativitást kifejező meghatározások. Egyiknek ez is „nagy szám”, másiknak az is „tulsok”.

De mégis szükség statisztikákkal *Fasiszta talajra tévednének, ha bármiféle statisztikába belemennének!*

A demokrácia nem ismeri a közpályákon a felekezeti korlátokat. A demokráciának csak kétféle követelménye lehet: a tudás és a képesség. Aki még mást is követel: az nem demokrata.

Franciaországban, például, ahol a katolikus néppárt sorából került ki a miniszterelnök, ismeretlen rubrika a „vallás”. Egyetlen köztisztviselő felekezeti hovatartozandóságát sem tartják számon.

Ajánljuk ezt a francia példát Sulyok Dezső figyelmébe! Nem akartunk messzobbi menni és orosz, vagy amerikai példákra hivatkozni!

A Sulyok-beszéd másik furcsasága az a felszólítás volt, hogy a zsidók foglalják el

helyüket a gazdasági életben és legyenek kereskedők.

Amultunk-bámultunk. Hiszen eddig mindig az ellenkezőjét hallottuk.

A zsidók megértették ezt a kívánságot és belátták, hogy talán helyesebb egy egészségesebb szociális rétegződés megteremtése. Éppen ezért más megélhetést is választottak, nemcsak kereskedést. Egyre több és több zsidó kisiparral és munkással találkozunk.

Sulyok Dezső most megint vissza akarja terelni a zsidókat oda, ahonnan huszonöt évben keresztül nap-nap után elterelték őket.

Mi a helyes? Mi a jó? Kinek higgyünk? Kinek nem? Ne ping-pongozzanak veletlenül! Hagyják abba a terelést!

*

A DEPORTÁLTAK EMLÉKMŰVEINEK leleplezési szertartásain és ünnepségein itt is, ott is figyelemreméltó szónoklatok hangzottak el a fasiszmusról, a demokráciáról és a zsidóságról.

Megyei és városi közigazgatási vezetők felhasználták az alkalmat, hogy *egyfelől elégtételt adjanak — ha csak szavakban is — a fasiszta korszakban vérgigéért zsidóságnak, másfelől pedig elítéljék a reakciós körök által szított neoantiszemita izgatást.*

Reméljük, hogy a szép szavakat szép tettek fogják követni! És a különböző demokratikus közigazgatási tényezők a maguk hatáskörében, a maguk kis „birodalmában” elvégzik majd a felvilágosító munkát és az antiszemita reakció letörését!

Az ilyen decentralizált felvilágosító tevékenység és az ilyen decentralizált leszámolás rendkívül elősegíthetné a gyógyulás folyamatát.

Külön kell foglalkoznunk ezzel kapcsolatban Somogy megye példaadó szerepével. Az országgnak ez a megyéje sietett elítélni a miskolci atrocitásokat. Előzőleg pedig

olyan ankétet rendezett Kaposváron, amely erősen elősegítette a nemzsidók és zsidók közötti viszony tisztázását.

Várjuk, hogy a somogyi példa másutt is követésre találjon!

*

AZ ANTISZEMITIZMUS ÖSSZEEGYZHETETLEN A KERESZTÉNYSÉGGEL — mondotta ki a Református Szabad Tanács Nyíregyházán legutóbb tartott közgyűlésén. ... az egész magyar népet az egyháznak kell meggyőznie arról, hogy az antiszemitizmus és minden egyéb faji, világnézeti, vagy felekezeti gyűlölködésen alapuló moz-

galom összeegyeztethetlen a kereszténységgel és Isten törvényeibe ütközik — mondja szösz szerint a határozat, egyben felhívja a deklaráció a pápát, hogy mindent megtegyen az antiszemitizmusnak az evangélium szavával és crejével történő leküzdésére.

A református egyház immo most már másodízben lép fel a nyilvánosság előtt az antiszemitizmus ellen, míg a többi keresztény egyház részéről hiába várjuk a hasonló erőteljes megnyilatkozást, pedig már több ízben kifejtettük, az antiszemitizmus leküzdésében elsősorban a keresztény egyházaknak kell előljárniuk, ha csakis ugyan az evangélium szavait és szellemét akarják szolgálni.

Lelki megújodást!

Irta: Sass Irén

Minden józanul gondolkodó és viszonylag tisztánlátó ember közöttünk tudja jól már a permanens halálveszedelem gyászos hónapjaiban, hogy ha megéljük s akik megéljük a felszabadulást, az életet többé ott nem folytathatjuk, ahol 1938-ban vagy 1932-ben, sőt (voltak néhányan annyira vakok is) 1914-ben abbamaradt. A kószból kibontakozó új világ már a kószok kelte középen is felrajzolta halál-vány körvonalait mindenki számára, aki képes volt és hajlandó volt nézni és látni. Azt persze senki sem tudhatta előre, hogy hányan maradunk meg az új világ új, emberi és zsidó feladatai számára. Ma már tudjuk, hogy 600.000 testvér hiányzik közülünk. Halszázezer magyar zsidó csontvázzá aszott hullája áll az életünk körül, mint megannyi kísérteties felkiáltójel. Végzetes, borzalmas, de — ha úgy vesszük — mártiri jóságú figyelmeztető jel.

Van a magyar demokráciának egy legfőbb elmegetett jelszava: az újjáépítés. Tömörebb, komplottebb politikai, társadalmi és gazdasági fogalom kevés van ennél. Minden befér. A hidépítéstől a lelkek újjáépítéséig, gazdasági katalizmusból, születő és kialakuló, új gazdasági igazságokig, társadalmi osztályok, foglalkozási ágak megsemmisülésétől, más társadalmi osztályok és friss foglalkozási ágak kiteljesedéséig és még mindezekben túl is, sok-sok egyéb benne van ebben a korszerű fogalomban. Nem utolsó sorban egy parancsszerű utasítás: „erre igazodj!” — mely érvényes ebben az országban mindenki számára. A zsidók számára is.

Azaz... várjunk egy percet. Nem minden zsidó számára. Van a magyar zsidóságnak egy, kétféle jellemű, vagyis és felfogású elemből összetett része, mely ki

akarja vonni magát a parancs teljesítése alól. Ennek a résznek tiszteletreméltó, komoly és éltökesebb fele, a meg nem békélt lelkek az Európába-belefeleadtak, a végleges és pozitív zsidó megoldást keresők, nemcsak az újjáépítés magyar parancsát, de magát az országot is itt akarják hagyni. Állásfoglalásuk becsületes, mert nyílt és őszinte. Elhatározásukat nemcsak a zsidóság többi részének, de a magyar demokrácia összességének is tisztelnie kell, minden érv, amelyet felhozhatnak velük szemben, minden akadály, amelyet mesterségesen utjukba állítanak, igazságtalan, erőszakos és emberetlen. A clonista-zsidó számára Palesztina nemcsak politikum és közgazdaság, hanem elsősorban érzelem. Érzelmekkel pedig nem lehet vitatkozni!

A másik réteg, (fajtlank salkja) a mindig talpraesett, kukacként mindig saját kukacperspektívájú érdekei felé tekerő, porhoz, sárhoz, szeméthez szokott „Schacherjude”. Az a kis számú, de lényegénél fogva mindig, mindenhol legjobban látható, undok fajta, melynek se Istene, se hazája, se eszménye, se érzelmei, se meggyőződése, se tehetsége nincs, azon az egy kétesértékű és antiszociális tehetségén kívül, hogy minden időben, minden helyen, minden körülmények között és mindig a többség rovására, képes jól, de legalább is a többiekénél jobban élni. Ez a zsidó is át fog csuszni esetleg a haláron és végig fogja hurcolni az antiszemitizmust virulensen tenyésztő, képességét minden olyan országban, ahol átmenetileg megállapodik. Nem érdemes szót vesztegetni rájuk.

Itt van azonban a maradék. Az a magyar zsidóság, melynek ugyan szívügye Palesztina, de itt akarnak maradni és ahol az égvilágon, Magyarországon kívül

Élni nem tudnánk és nem is akarnánk.

Hogy számszerűleg mekkora hányada ez a csoport a 150.000 főnyi magyar zsidóságnak, elenyésző kisebbség, vagy túlnyomó többség-e, — mindegy. Ha kétszáz zsidó maradna végül ebben az országban, speciális sorsunknál fogva, mindaz, amit alább mondani akarok éppúgy érvényes lenne rájuk, mint kétszáz ezer, vagy kétmillió zsidóra nézve. Ne felejtsek el ugyanis az ittmaradók, hogy *negatív* megoldási készségük — a *beolvadás* — még nem befejezett tény. Még látszanak, még észrevehetőek s éppén ezért könnyen — számmentarthatók.

Ar ellen uszni tehát, nem okos, de nem is lehetséges számunkra. A politikai és gazdasági átalakulásnak azt a esondot ropogtató kényszerét, melyet a körülöttünk megújuló világ könnyörtelenül rájuk oktrojál, ellentmondás nélkül el kell fogadniok. Bele kell nyugodniok, — (s mi még több ennél: *szükségesnek kell tartaniok*) —, hogy a demokratikus, magyar ujjaépítés *elsodor, elcsúszni, halálra ítélni* majd egész sereg olyan *foglalkozási ágat*, melyet eddig nagyrészt zsidók tartottak meg-szálva. És ugyanakkor észre kell venniök olyan új kenyérkereseti lehetőségeket, melyeket, mint elsőrendűen fontosakat, az állam külön figyelemben fog részesíteni és, az ő számukra is, meg fog nyitni. Ezek a foglalkozási ágak, ezek a kenyérkereseti lehetőségek kivétel nélkül a fizikai munka terén lesznek megtalálhatók. Készüljön fel az ittmaradó zsidó fiatalok a testi, sőt nehéz testi munkára abban a tudatban, hogy egy demokratikus és szocialista világnézetű államban ez a testi munkás réteg az államalkotó és államfenntartó elit réteg, az elítéltség minden jogával, de minden kötelességével, minden előnyével, de minden terhével egyetemben. Kétszázan lesznek-e az ittmaradók, vagy huszan, húszezeren-e, vagy száz-húszezeren, a túlnyomó többségnek a testi munkások között a helye, ha őszinte, becsületes és tisztességes megoldást akar. Ha pedig önszántából nem akarná, az idő, az események, a fejlődés természetes és logikus menete rá fogja őket, akaratuk ellenére kényszeríteni. Ennyit a magyar-zsidó gazdasági és társadalmi ujjaépülés kérdéséről, mely nem egészen tőlünk függ, melynek elemei és alkotórészei adottak, mint az egyetemes magyar ujjaépítés irányelvei.

Ami viszont a lelki ujjaépülést lelel, semmivel sem kevésbé fontos az a fentebb elmondottaknál, de nehezebb annál, mert saját magunkból kell kiindulnia és saját magunknak kell végrehajtanunk. Egyetlen irányvonalat nyújt csupán segítségülünkre a körülöttünk élő világ: a szellemi és lelki élet kollektívizálódására való törekvés.

Ez a kollektív szellemi és lelki élet száznyolcvan fős

ellentétben áll azzal a szinte beteges és izgága elaprózódással, ami oly bélyegző és sajnálatos ismertetője volt legtöbbször a zsidó közéletnek és az maradt ma is. Hajszála égnek mered az embernek, ha végigtekint a pártok, szövetségek, egyesülések, csoportosulások és egyéb erőszakolt elkülönülések hosszú során, amelyet a maroknyi maradék magyar-zsidóság a felszabadultság másfél éve alatt „megalkotott”. Őt ember már külön csoport, külön vezetőséggel, tíz ember már párt, egyenesen pártvezetőséggel, öt ember ötszáz helyett beszél, de csak beszél, mondani semmit sem mond, tenni még kevesebbet tesz. A halál torkából „neki-küldünk meg, a németek gázkamrákat építettek részünkre és egész Európa ránkesapta a krematóriumok ajtaját — miért? A keserű és jogos, indokolt és érthető lamentációkon fölül *gondolkoztunk mi ezen a „miért”-en őszintén és elhatároltlan?* S ha mindennek dacára itt akarunk maradni a zsidóirtó Európában és különösen Magyarországon, *gondolkozzunk most rajta, hogy: miért? és főképp: hogyan?* Van ennek a magyar zsidóságnak ezerkilencszáznegyvennégyel a láta mögött, ma ezerkilencszáznegyvenhatban valami *körülhatárolt, véltágos és tisztá elhatárolása a jövőre vonatkozólag?*

Lelki megújulásra van szüksége elsősorban annak a magyar zsidónak, aki itt akar maradni. Tömörítésre, összefogásra, egy síkra helyezkedésre, egy egészséges és korszerű *életkedv* minél sürgősebb kialakítására és minél sürgősebb gyakorlati megvalósítására. En nem vitázom fölötte, kinek van igaza, annak-e, aki menni, annak-e, aki maradni akar, mert, mint már mondtam, érzelmekkel nem lehet vitatkozni. Hiszek azoknak őszinteségében is, akik még ma is azt mondják, hogy itt élni, halni kell. De éppén erről van szó: *ugg élni, hogy ne legyen belőle valami, ujjfálja, esetleg szimbólikus, de mindenképpen tragikus és mert fölösleges, egyben ostoba tömeghalál.*

Székelty Emil ékszerész 26

brillánst, ékszer, aranyat, ezüstöt, árárt legdrágábban vesz.

Két fészkelat halgatómunka teljes elkészítéssel különbejártatva szobát kiadnak. Kényelmes otthon. Villamos mentén. Dézsa György-ut 38. III. 5.

Ragyogóan hazta SZOBA egy vagy két URFEMBER részére, esetleg kóser HÁZI KOSZTAL KIADÓ. Podmaniczky-utca 37. II. 7.

Orthodox intézmény nagyobb könyvtára részére keresünk nagy gyakorlati bíró SZAKÁCSNÓT. Ajánlatokat „Salgóruon vallások” jellegre a kiadóhivatallba kérik.

Minden információt bíró Botai nő elmeano magányosbosa HÁZVEZETŐNÖNYEM, vagy lakócséni TANARITAST vádál. „Georgalmár” jel a kiadóba.

Utirány: Debrecen, hadifogolyvonat!

A vonat percnyi pontossággal indult el Debrecen felé a Nyugati-pályaudvarról. Zsuffelt. Nézem utitársaim arcát, hallgatom beszélgetésüket: nem a gazdasági helyzetről, nem napi eseményekről ejtik a szót... Hangjukban sok a szorongás, szemükben sok a riadtság. Debrecenbe érkező oroszországi hadifoglyok elébe utaznak. Amikor megtudják, hogy a Debrecen képviselőjében utazom a hadifoglyok elébe, kérdések tömegével rohamoznak: „Mennyien érkeznek?” „Honnan érkeznek?” Kérdések, amelyekre nem tudok választ adni. Kérdések, amelyek engem is marnak: „Vajjon mennyien...?”

Mellettem egy öreg néni ül. Három fia volt, egy leánya. Ugy érzi, úgy imádkozza, hogy egy fia még él. Ez a fia munkaszolgálatos volt. A többi gyermekéről már tudja, hogy rincsenek. Megölték őket. — Érzem, hogy a fiamnak élnie kell — mondja, — azért utazom Debrecenbe. Adja az Isten, hogy szubjektív vágya, amely „megérzés”-ként remeg benne, valóság legyen. Utolsó rongyait adta el, hogy az utiköltséget előteremtje.

Ilyen és hasonló esetek. A hosszú bizonytalanság utáni, most hirtelen felizzott reménysek, Reményességek, amelyek égetnek. S arra gondolok: hányan jönnek haza, akik elébe nem utaznak, akiket nem várnak, akik nem találják meg majd az otthon... pedig mielőtt az ukrainai aknamezők felő hajszolták őket, elbucsztak az anyjuktól, az apjuktól, a gyermekeiktől, az otthontól...

A vonat robot tovább... Debrecen előtt nyugtalanán válnak utitársaim. Még Pesten olyan híreket kaptak, hogy az első szállítmányok már meg is érkeztek. Aggódnak, hogy a nagy felfordulásban nem találják meg a hozzátartozóikat. A nyugtalanokodás fölösleges volt. Befut a vonatunk: a pályaudvar meglepően csendes, a szerelvények még nem érkeztek meg.

Karszalagos megbizottak, különböző pártoknak különböző jelvényeivel ellátott kiküldöttei beszélgetnek a perronon: várják a hadifoglyok vonatát.

A munkaszolgálatosok fogadtatására is minden előkészület megtörtént. Az Országos Zsidó Segítő Bizottság debreceni kirendeltségének égisse alatt megalakult az intező bizottság, amelyben a helyi egyházi hatóságokon kívül, a helyi Musz, elnök, a Statisztikai és Tudósító Hivatal budapesti kiküldötte, a honvédel-

mi lelkeszeti hivatal rabbija vesznek részt.

Az O. Zs. S. B. kirendeltségéhez percnként futnak be az érdeklődések: mikor jön már a vonat?

Az O. Zs. S. B. részéről minden intézkedést megtettek, hogy a sokat szenvedett munkaszolgálatosokat ne csak meleg sziv, de meleg étel és gyors segítség fogadjja.

Vasárnap kora reggel befűt végre az első vonat.

S ezzel együtt az első család.

A szerelvényen főleg olasz és román foglyok jöttek. A hazatért 92 magyar hadifogoly közül mindössze négy munkaszolgálatos. Kraszno Kamsklágerből jöttek.

A hazatértek nem sok felvilágosítást tudnak adni, csupán annyit, hogy a Kraszno Kamsklágerben még néhány munkaszolgálatos maradt, ezeknek nagyjában tudják is neveit. (A névsort a lap más helyén közöljük. Szerk.)

Hazatérő transzportvonatokkal nem találkoztak.

Közben kiderül, hogy a magyar határnál vesztelő főbbi vonatról a hírek nem felelték meg a valóságnak.

Az ember szíve egyro nehezebb.

De aztán megtudom az igazat.

Ez már nagyrészt megnyugtató.

Először a betegek jönnek, azután az egészségesek, és pedig néhány napi megszakításoktól eltekintve (amíg a szállító vonat visszamegy és újra jön) folytatólagosan térnek haza.

Ez a folyamat esetleg három hónapig is eltart majd. Tehát az Isten haza segíti a mieinket, de türelemmel kell lenni.

Azért írom, hogy „kell”, mert tudom, hogy nehéz türelmesnek lenni.

A hazatértek megnyugtató állapotban vannak.

Debrecenben gyorsan átesnek a hivatalos orvosi vizsgálaton, a fertőtlenítésen, enni kapnak, gyorssegélyt, s ahol szükséges, megfelelő ruhament és máris mennek haza.

Adja a Teremtő, hogy mind egyik valóban haza érkezzen. Haza — az otthonba...

JAK SANDOR

A lengyel pogrom-generális disz-szemléje Jeruzsálem utcáin és hadüzenete „Cion bölcseinek“

Irta: SÓS ENDRE

Bár elvitathatatlan, hogy a kielcei pogrom tettesének egy részét rendkívüli gyorsasággal felkötötték, a lengyelországi antiszomita atrocitások problémája még mindig foglalkoztatja a világsajtót.

A francia lapok főképp azzal a főfelbujtóval szerelnének „rövidtávként“, aki külföldről irányítja az antidemokratikus és antiszemita mozgalmakat a mai lengyel népkormány ellen. Ezzel a főfelbujtóval, Anders generálissal, maga a lengyel népkormány nem tud leszámolni, mert a Zsidókból lett Néző Olaszországban lakik és onnan Avotiba szándékozik menni.

ANDERS TÁBOROK LELEP-LEZETT POGROM-UTASÍTÁSAI

Léon Blum lapja, a párisi *Populaire* nemrégiben részletesen foglalkozott azokkal a Varsóban és egyebütt lájalt levelekkel és iratokkal, amelyek létszámbevonhatatlannal bizonyítják Anders generális olaszországi „büntanyájának“ szoros kapcsolatát a lengyelországi fasiszta körökkel.

Az ugyancsak párisi *Droit et Liberté* nagyobb teleplezését követően Anders generálissal, aki első sorban érdemelné azasztófát a minduntalan ismétlődő lengyelországi reakciós excessusok miatt.

Andersék felbujtására százával és ezrével gyilkoltatták az utolsó esztendőben a lengyel terrorista brigantik a demokratákat és a zsidókat. Anders adta ki Olaszországból a jelzőt: „Egyetlen zsidó sem élhet Lengyelország területén.“

HLOND BIBOROS KAPCSOLATAI ANDERS FŐHADISZÁLLÁSÁVAL

A lengyelországi szélsőjobboldali körök erős támaszt kapnak törekvéseikben az ottani katolikus főpapságtól, amely — a demokratikus földreform miatt — harcban áll a demokratikus kormányval és szívesen lát minden olyan alakulatot, amely legálisan, vagy illegálisan a demokrácia megsemmisítésére törekszik.

HLOND BIBOROS, Lengyelország primása, több ízben juttatta kifejezésre rokonszenvét egyik, vagy másik antidemokrata és antiszemita csoport iránt. Amikor pedig keményen meg kellett volna bélyegeznia a kielcei pogromot, a lengyel katolicizmus feje csupán tagymatag hangú deklarációt kibocsátására vállalkozott. Erre is csak immet-himnusz. Bizalmatlan körben azonban kijelentette, hogy egyáltalán nem állt el a kielcei esetet, amelyért —

szerinte — nem annyira a tettesek, mint inkább a zsidók a felelősek.

HLOND BIBOROS, aki szintén állandó kapcsolatokat tart fenn a pogrom-generálissal, — a gyilkosok bűnössége helyett — a meggyilkoltak bűnösségét szerte volna megállapítani.

A POGROM-GENERÁLIS DISZ-SZEMLÉJE JERUZSÁLEMBEN

Az ugynevezett „Anders-hadsereg“ körülbelül 100.000 emberből áll. Ezek egyrésze Észak-Olaszországban, másrésze pedig Jeruzsálem környékén táborozik. Jeruzsálemben külön házuk van azoknak a reakciós lengyel légionistáknak, akik nem mennek visszatérni a demokratikus Lengyelországba.

Bevin néhány hónap előtt, amikor a Szovjetunió erőteljesen követelte a nemzetközi jog rendelkezéseivel ellentétben álló

Anders-alakulatok kivonását Észak-Olaszországból, azzal a tervvel foglalkozott, hogy az északolaszországi lengyel katonákat is palesztinai társalkhoz viszi.

Bevin alighanem arra gondolt, hogy a reakciós és antiszemita lengyel csapatokkal helyzetbe lehet Palesztina eddigi brit mandátumát. A terv azonban nem válhatott valóra, mert hírére angol politikai körökben nagy ellenakció indult.

Anders generális azonban azt hitte, hogy minden rendben van és Észak-Olaszországból Palesztinába utazott, hogy előkészítse csapatai elszállásolását. Ebből az alkalomból disz-szemlélt tartott a palesztinai lengyel légionisták felett. A pogrom-generális Jeruzsálemben láthatóan fogadta az elvonuló reakciós és antiszemita lengyel tisztelegészt.

A REAKCIÓS LENGYEL KATONÁK OLASZORSZÁGI KIENGÉSEI

Az északolaszországi és palesztinai Anders-alakulatokat már rég fel kellett volna oszlatni, hiszen nemcsak a Szovjetunió, hanem az Egyesült Államok, Nagybritannia és az Egyesült Nemzetek tagjainak egész sora elismerte a demokratikus Lengyelország kormányát, amely egyedüli és kizárólagos feltevése minden lengyel katonai alakulatnak. Anders és csapatai azonban függetlenítétek magukat ettől a legális kormányzattól. Eppen ezért illegális alakulatoknak tekintendők, amelyeket a nemzetközi jog értelmében nem szabad megtámasztani.

A háboru alatt más volt a helyzet. Andersék a londoni Lengyel Nemzeti Tanácsnak, majd a londoni lengyel kormánynak az égisze alatt állottak.

Kétségtelen, hogy Anders hadserege résztvett Olaszország felszabadításában. Ezt a szerepét kívánja meghálálni Nagybritannia, amikor lehetővé teszi, hogy Anders katonái — a hadsereg leszerelése után — letelepedhessenek a Brit-Birodalom valamelyik részében.

Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy az Anders-hadsereg egyes „kiengéseiről“ már az olaszországi felszabadító hadjárat idején különböző hírek terjedtek el a világsajtóban. Az Anders-legények több helyen inzultáltak azokat a zsidókat, akik joggal hitték, hogy a németek kiverése és a fasizmus bukása után ilyesmi többé nem fordulhat elő.

AKI FELTÁMASZTOTTA „CION BÖLCSEIT“

Anders generális, miután csapatai palesztinai elhelyezése nem sikerült és rövidesen fel kell

cszlatnia minden alakulatát, Londonban akar letelepedni Palesztinába és leánya — mint az angol lapok írják — már az angol fővárosba érkezett. A reakciós londoni lengyel körök, amelyeknek pogrom-hangulatu folyóiratait és nyomtatványait a zsidó hivatalos szervek már több ízben kifogásolták, ünnepélyes fogadtatásban részesítették Anders hitvesét.

A világ még meg nem semmisült antiszemita erőinek e pillanatban két főreménységük van. Az egyik: a jeruzsálemi főmufti aki az angol politika baktólvesel következtében került a nárnbergi börtönből szabaddábra és Párisból olyan arab területre, ahonnan nyíltan folytathatja hitlerista propagandáját. A másik: Anders generális, aki rövidesen Londonból szeretné felhasználni azt a szellemi „szellemi“ fegyvertárat, amelyből nem hiányoznak sem a hajdani cárizmus pogrom-szervezőinek, sem a hitlerizmus pogrom-propagandistáinak kellékei.

Anders tábornok nemrégiben Észak-Olaszországban beszélt, mondott csapataihoz és ebben, a többi között, hangsúlyozta, hogy egyik feladatuk: „Küzdni a zsidó világuralom ellen“. A zsidó világuralomra vonatkozó meséjét pedig Cion bölcseinek ezokra a hamisított jegyzőkönyvekre alapozta, amelyeket már már becsületes emberek még akkor is elvetnek, ha egyébként antiszemita beállítottságuk.

Hitlernek öröme lenne Anders generálisban!

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének hírei

CSAK NÉHÁNY HETE ANNAK, hogy a sokszentűs múltára visszatekintő Magyar Zsidók Egyesülete újjáélesztését és országos egyesületté való kifejlesztését elhatározta — és máris annyi zsidó testvér jelentkezett tagnak, hogy nyugodtan hirdetheti a vezetőség: *ilyen nagylétszámú egyesület még nem volt a zsidóságnak.* Ennek kétségtelen oka, hogy a magyar zsidóság egész lelkével felismerte az egyesülésben rejlő erőt, hogy ez a zsidóság a békeség után sorsárog, hogy létének biztosítása érdekében és jogainak megvédése céljából az összhangot kívánja, hogy a demokrácia elvett akarja a zsidóság sajtó, körökön belül le érvényre juttatni, hogy a munkába, az építő és alkotó munkába való beállítását és beállítását kötelességek és jogok ismerjék el és hogy a reakció lelkizésére hurok hírdet a külső és belső, a tudatos és tudatlan antiszemilizmus ellen.

VIDÉKI HÍTKÖZSÉGEKBŐL, egymás után érkeznek hírek a helyi csoportok megalakulásáról. A vezetőség nagyon is köszöni a jelentkezéseket és közli, hogy a MAZOT kiküldötti rövidesen személyesen jelentkeznek a helyi

csoport végleges megalakításá céljából.

BUDAPEST EGYES KERÜLETEIBEN ÉS KÖRZETEIBEN serény munka folyik. A különböző szervező gárdák egyes körzeteken belül alkörzeteket alakítanak. Összejövetelre rendeznek, az egyesület további munkájának kiépítése céljából és azért, hogy a testvéreket állandóan tájékoztassák a zsidóság helyzetéről.

A MAZOT JÖVŐ HÉTÉN Budapest legtöbb körzetében kiadás- és panaszrodát nyit, hogy minden illetékes helyen eljárjon taglaji és anyagi érdekeltek védelmében, Tanácsadókat létesít a munkavállalók, szülők és az ifjuság részére (pályaválasztás, iskola-ügy, nevelési problémák, alkópás, továbbképzés).

AZ EGYESÜLET VEZETŐJEGE kéri a tagokat, hogy küldjék figyelemmel az „Uj Élet“ állandó MAZOT-rovatát — saját érdeklődésükben!

A MAZOT CÉLJAI BÉKEL Munkát Szerepet Szerepet

Megrendítő beszédek kíséretében avatták fel a közhivatalok, egyházak és pártok szónokai

a halálba hurcolt szombathelyi deportáltak emlékművét

1944 július 1. Ez az a leirhatatlanul szomorú nap, amelyen a Szombathelyről Auschwitzba zakatoló, lezárt és levegőtlen halálvagonokba préselt 4228 hitfestvérünkön beteljesült a szörnyű, bestiálisan végrehajtott vézset... Ennek a gyásznapnak második évfordulóján avatta fel a szombathelyi és a vas megyei maradék-zsidóság a szombathelyi kongr. templom mellé emelt *Impozáns emlékművet*, amelynek alapzatán egy hatalmas bronzmenóra hét ága hitet ébreszt a szemlélőben. Hitet az égi ígéretről: Ani jösnő völibi ér. „En, ha szunyadok is, de a szívem ébren van” — szól az Isten. Frzi a fájdalmat, amely keblünkben dul, higgyünk Bennő és mi meggyógyulunk. Az emlékmű tetején, a 10 parancsolat köztáblája alatt ez a szó van helyesve: *Jizkaur... Emlékezzünk!*

Es mi megemlékeztünk bánatos szívvel azokról, akiket szeretünk, de akiknek ölelő karjaitól embertelen gazok örökre eltértek...

Emlékünnepeinkre eljöttek: *Lwow ezredes, az Ellenrész Bizottság vas megyei elnöke; az orosz városparancsnokság küldöttsége; ugyszintén a magyar honvédség tisztj és legénységi küldöttsége; Safrankó Emánuel, Vas vármegye főispánja, Kovács József alispán, Németh István polgármester. A Nemzeti Bizottság, Vajda Ernő elnök vezetésével, dr. Szendy László apátplébános, Döbrössy, református vezető-lelkész, az evang. egyház a-lelkésze, a városi és vármegyei főkapitányság vezetője, Czeizl János, főorvos, nemzetgy. képviselő, a politikai rendőrség vezetője, mind az öt demokratikus párt kiküldöttjei, a szakszervezetek nevében Gombis Antal, várm. titkár, a tankerületi főigazgatóság, a premontrai rendház nevében Pákay Arnold igazgató, az iskolák kiküldöttjei és az összes hatóságok. A körmeneti, kőszegi, zalaegerszegi, sárvári, vasvári, szentgotthárdi teledömölki és keszthelyi hitközségek képviselői, akik a helybeliekkel a szélvihar dacára betöltötték a templom előtti hatalmas térséget és az utcát is.*

Vály Manó, a hitközség elnöke üdvözölte a megjelent notableitásokat és a küldöttségeket. „Ez a hely — mondotta — a templomudvar, részünkre már csak a gyásznap és a siralomnak a helye... Szolgáljon ez az emlékmű örök momentumként arra, hogy a gyűlölet csak pusztulni tud, de országunk újjáépí-

tését csak az őszinte összefogás, az ország minden polgárának igaz közfoga, vállvetett munkája teremtheti meg... Jizkaur — fejezte be az elnök megható beszédét — Jizkaur annyit jelent, hogy „emlékezzünk”. Tegyük szívünkre kezünket emlékezzünk...”

Dr. Hacker Iván a deportáltak nevében beszélt:

— Mintha belpoklosok lettünk volna — mondotta, — itt, Isten házában árnyékában suhant a gummibot, csőrömpölte a kinzó eszközök, anyákat ütöttek a gyermekek előtt, gyermekeket vertek véresre a szülők szeme láttára. Miért? Nem büncselekményekért, nem háborús eseményekért hanem pénzért, aranyért, ékszerért... Ha ezekre a szörnyűséges eseményekre gondolok, megakad a torkomon a szó és úgy érzem, hogy törülni kellene a történelemből azt a jelzöt, hogy „sötét”. Nem! Ezek után a középkor nem volt olyan sötét, mint ez a periódusa a magyar történelemnek. Emlékezzünk — szólott — a zsidó tanácsra, az 5-ös tanácsra, melynek sorából csak én egyedül élek... Ez az emlékmű figyelmeztetés is. Még látjuk a romokat, még száll a füst, de vele együtt még száll a pernye is, a régi antiszemita pernyeje. Nem tudják látni ezt a maradék-zsidóságot, mert van, aki az ingemet, az én ruháimat használja... Emelhet-e valaki jogosabban vérvádat, mint a zsidóság? Hát nem ártatlan gyermekek vérért vették? Keresztényként a keresztet gyalázták meg. Erte figyelmeztessen ez az emlékmű. Legyen örök tilalomra, hogy soha többé ilyen borzalom meg ne történhessék.

Dr. Dénes Imre, hitk. alelnök, Vas vármegye tisztj főügyésze, a muszosok nevében többek között a következőket mondotta: — Kialakult a fasiszta morálsaninity tipusa, mely meggyalázta a munka szentségét, amikor elvakult gyűlöletben, büntetéképpen vezette be a zsidó munkaszolgálatot; akiknek emlékében meghajtom fejemet ez emlékmű előtt. *Munkaszolgálat! Milyen szépen hangzó szó és mennyi gonoszsággal, embertelenséggel telítették meg! Lealkadás, az emberi méltóság kirtása, szadista kínzás, éhség, betegség, elképzelhetetlen fizikai és lelki szenvedések... Voro nyecsi, starioszkozi, staniszloui munkaszolgálatos bajtársaim, akik lélekfagyasztó télben, ruha-*

és cipő nélkül, akna-fagyhalált szenvedtetek, vagy saját keretlegénységetek öldöstek le: balfi, kopházai, loretti bajtársaim, akiket a szadista magyar és német SS-ek husággal és géppisztollyal terítették le: borfi bajtársaim, akiket a cservenkai haláltáborban végeztek ki: mauthauseni és gunskircheni éhhalált szenvedett bajtársaim, leleljetek a sír mélyéből, vétettekek-e a hazátok ellen? Kérdezlek benneteket, vétettekek-e az emberi jogok, az erkölcsi törvények ellen? Nem! Felel a földöntuli hang... Mint mikor orkán készül és a vihar tépi a fákat, megrázkódnak az Európaszerte heverő munkaszolgálatosok csontjai és azt dübörgik a világba: „Életet, munkát, becsületet akartunk, de eltiport és legyilkolt bennünket a becstelenség, a fajgyűlölet, a civilizáció hiánya, az emberi kapzsiság...”

Dr. Horovitz József főrabbi „sirató fal”-nak nevezte az emlékművet és megsiratta 36 éven át vele összeforrott hiteit, fiatal paplását, dr. Hirschler Árpádot, a 90 éves orth. rabbit, Benedikt Márkot. Megáldotta és a Kaddis-írával avatta fel az emlékművet, amelyet a jelen lévő hitestvérek vele együtt zokogva mondottak el...

Döbrössy református vezető-lelkész és az evangélikus s-lelkész meghatottságot és az együttérzést sugárzó beszédei után Safrankó Emánuel, Vas vármegye főispánja lépett a fekete drapériával bevont szószékre és érces hangon ezt hirdette:

— Szeretném, ha megérténék, hogy ez az emlékmű emlékeztet bennünket arra, hogy az a sok ezer, akik ártatlanul pusztultak el, nemcsak a zsidóság, hanem az egész emberiség kérdése. Mert az antiszemitaizmus, a legsötétebb fajgyűlölet és az uszítás, mindig a reakciónak volt a fegyvere. Mindenki ellensége a dolgozó népek, aki továbbra is az antiszemitaizmust hirdeti. A magyar kormány irgalmatlanul lesújt azokra, akik újból fel akarják idézni az antiszemitaizmust és ezzel megánsni akarják ennek a szerencsétlen magyar nemzetnek a sírját...

Kovács József alispán így fejezte be értékes beszédét:

— En, mikor Vas vármegye közönsége nevében, szívem teljes melegségével és alázattal hajtom meg a zúslót a mártírok előtt, arra kérek mindenkit: Fel a fejjel! Nem megalázkodással, hanem Madách szavaival

„Madjunk a jövendő felé: „Ember küzdj és bizva-bizzál.”

Németh István polgármester így kezdte beszédét:

— Szombathely város közönsége nevében kegyelettel állók meg ezen emlékmű előtt, mely közel 3000 szombathelyi lakos haláláról emlékezik meg, olyan halálról, mely örök szegényfoltja lesz a művelt emberiségnek. Szombathely város lakossága — fejezte be a polgármester — legyen ezen emlékoszló előtt fogadalmat, hogy olyan társadalmat fog felépíteni, mely nem tesz különbséget ember és ember között...

Utána Vajda Ernő, a Nemzeti Bizottság elnöke így szólott:

— Könyves szemmel néztük, hogy vármegyénk sok olyan polgára, aki becsülettel és odaadással dolgozott a város érdekében, akik igyekeztek ezt a várost nagyvá és széppé tenni, azokat is elhurcolták, megölték. Főnököm, barátaim voltak ott és amikor értésültünk a szörnyű tragédiájukról, hogy mi lett scrsuk, megdöbbsentünk...

Aldás János, a kizsádapárti titkára és Sáriós József, a parasztpárti titkára, majd dr. Reisman Ferenc, a kommunista párt megbízottja után Horváth József, a szociáldemokrata párt elnöke szólott, majd Gombis Antal, a szakszervezetek titkára kijelentette:

— Mi magyar dolgozók, itt binnepélyesen ígérjük, hogy küzdelemi fogunk minden olyan megnyilatkozás ellen, amely ember és ember között választást akar felállítani.

Végül Vályi Manó, a hitközség elnöke megköszönte a megszervezésre méltó beszédeket és azt, hogy a megszólalók oly megható módon osztottak fájdalmunkban... és átvette megörzökre a kegyeletes zárandokhelyet.

Dr. HOROVITZ JÓZSEF

Pályázat

A Szeghalmi Izr. Hitközség kerületének bekapcsolásával pályázatot hirdet

hitoktatással egybekötött

kántor-metszői

állásra, valamint a nagyünnepekre sachriz-muszal előimádkozóra. Pályázónak igazolnia kell Orth. Rabbiságtól nyert képesítését, családi állapotát, előbbi működését, igényének megjelölésével. szept. 10-ig.

Szeghalom, 1946 július 22.

Előbírárság

Üzleti könyvelés

felkészítését, korszerű kartotékok készítését vállalom. Könyvelni, ártírára is meglatom. Stein Lajos könyvszakértő és mérlegteni oktató. III., Zápor-u. 2/c. Árpád gimnáziumnál.

A kényes izlésű közönség részére

FEST TOMBOR TISZTIT

V. Személynök-u. 25
tel.: 122-398

HOGY TÖRTÉNT?

XXXIII.

A református egyházak tiltakozásai — MARTON püspök beszéde a kolozsvári Szent Mihály templomban

Egy közösségi szervezet egészéges, ellenálló vagy beteg voltát az jellemzi, hogy miként válaszol a külső támadásokra. A belső összefordítás, — amint az angolok mondják — „a sorok összerázkódása”, a „közösség életképességét” jelenti, a bomlás, a pusztulás jele. S szomorú tény, hogy a magyar zsidóságnak jelentékeny része a német megszállásra azzal válaszolt, hogy végtelen sorok lepték el a Wesselyi-utcai rabbiárok bejáratát és izgalmas, gyakran durvaságra vetemedő jelenetek között követelték áttérésük tudomásul vételét. Ez a tömeges csoportosulás feltűnt a Sip-utcai székházba járó német tiszteknek is és érdeklődtek, hogy miért állnak oly sokan ott. A felvilágosítás után kijelentették, hogy ennek véget vetnek és egyszer meglepetésszerűen fognak razzizálni. De ez a brutalitás nem következett be.

Ravasz püspök a kormányzónál

Amint a zsidótörvényekkel kapcsolatban láttuk, hogy a keresztény egyházak elsősorban megkerestelkédtek zsidók érdekében léptek sorompóba, ez volt a német megszállás első idejében is. A sarga csillag viselésére vonatkozó rendeletek hivatalos körökben ismertté vált tartalma megdöbbenést váltott ki az egyházaknál, mert a stigma nyilvános viselésére való kötelezés nemcsak a régóta megkerestelkédett, de a zsidó származású, keresztényeknek született, sőt egyházi tisztségeket viselő személyekre is vonatkozott. Április 30-án Ravasz László püspök előterjesztést tett a belügyminisztériumnál és kivételeket kért a sarga csillag viselésére és következményei alól. Kapott is ígéreteket, de a megjelent rendeletek ezeket csak részben teljesítették. Sarga csillag viselésére alól csak az egyháziak alkészzeit, diakónusait és diakonisszáit mentesítették. Április 6-án a Református Konvent és az Evangélikus Egyetemes Egyház újabb előterjesztést tett a miniszterelnöknek és a mentességek kitérítését kérték. Ennek eredménye a mentesítések-

KELTETŐGÉP

már 300 forinrtól kapható. LIBATÓMÓ KÉSZÜLÉKET 28 frt-ért utánvétellel szállít: Szabó Károly, Bpest, VIII., Luther-u. 4

nek a vegyes házaspárokra való kiterjesztése volt. Kétségtelen, hogy ez sokszáz családot mentett meg az üldözésektől. Melékhatásában azonban növelte a kitérők számát, mert ennek hírére a vegyes házaspárok eredetileg zsidó származású tagjai is sieltek megkerestelkedni. Bereczky Albert „A magyar protestantizmus a zsidóüldözés ellen” című munkájában említést tesz Ravasz püspök április 12-i kormányzói kihallgatásáról. A német megszállás első napjaiban az szivárgott ki a kormányzó környezetéből, hogy fogolynak tekintik magukat, semmiféle intézkedést nem tesznek és ezzel akarja kifejezni, hogy nem helyesli, ami az országban történt. De rövidesen ennek az álláspontra feladást lehetett látni és Ravasz László püspöknek a kormányzói kihallgatása a nagy történelmi dráma kimagasló jelenetei közé tartozik. Ez alkalommal — Bereczky előadása szerint — a püspök figyelmizette a kormányzót, hogy a zsidókérdéssel kapcsolatban tartózkodjon minden olyan állásfoglalástól, ami az elkövetkezendő kegyetlenkedésekért a felelősséget az ő nevére hárítja.

Még április hó végén Ravasz püspök Perényi Zsigmondtól, a felsőház elnökétől, annak közvetlen tapasztalatai alapján híreket kapott a kárpátaljai gettózásokról és zsidóknak a legkegyetlenebb módon gyűjtőborokba való szállításáról. Ezért másnap, április 28-án, Ravasz püspök kihallgatásra jelent meg Horthy-nál és megismételte korábbi figyelmizetését, hogy a zsidóellenes atrocitásokért a felelősséget hárítsa el magától és azokat lehetőleg akadályozza meg. Ravasz László a következő feljegyzést írta le erről a drámai jelenetről: „A kormányzó ur bizonyos ellenérzéssel hallgatta előterjesztésemet, s olyan benyomás maradt benne, hogy túlléptem az illetékeségnek a határvonalát. De ez a helyzetből következett, ezt mint kockázatot vállalnom kellett. Elmondta azután a kormányzó ur, hogy amikor tudomására jutottak a nyiregyházi dolgok, felhívta a belügyminisztert, nagy patállat csapott, azonnal elküldte a két államtitkár és úgy tudja, hogy a botrányos bűnös módot megszüntették. A kormányzó ur ezután elmondta, hogy Magyarországtól nagyszámú munkaszolgálatost követeltek... Így fog kikerülni egy pár százezer zsidó az ország határára kívül, de hajuk szála sem fog meggörbülni, mint annak a sok százezer magyar munkásnak sem, akik a háború kezdete óta Németországban dolgoznak. Rből sajnálattal állapítottam meg,

hogy a kormányzó urat félrevezették. Mikor a kormányzó urtól kijöttem, egy fiatal csendőrnagy ment be utánam hozzám, akiről csak később tudtam meg, hogy Bakó László államtitkár.”

Horthy előre tudott a deportálásokról

Ebből a dokumentumból világosan kitűnik, hogy Horthy legalább is előre tudta, hogy több százezer zsidót külföldre fognak szállítani és ennek megakadályozására semmit sem tett. A két protestáns egyház beadványára május 10-én érkezett meg a miniszterelnök válasza és mint valamennyi, ebből az időből származó kormányzati közlés, foghgyről beszélő, felületes, amely elködösítette a dolgok lényegét: „A zsidóság faj és így a zsidókérdés szabályozása faj és nem vallási probléma”, — szót a felelet. A miniszterelnök válasza erre is utalt, hogy a magyarországi zsidók szövetségében a megkerestelkédettek részére külön osztályt fognak felállítani. Ez nem volt újság. A németek a legelső zsidó tanács szervezésénél kifejezték azt a kívánságukat, hogy a kitérők részére külön ügyosztályt állítsanak fel és ez a papirosan létezett is, de a valóságban nem. Amikor kormányrendelettel megalkották a zsidó szövetséget és tárgyalások folytak az ideiglenes intéző bizottság összeállításáról, Bosnyák Zoltán feltétlenül kívánta, hogy a bizottságnak legalább egy megkerestelkédett tagja legyen. Ezen a címen került a tanácsba Török Sándor író, akit Horthy ligetről engedtek szabadon.

A református konvent tiltakozása

A miniszterelnök leiratára a református konvent május 17-én válaszolt és két fontos kijelentést tett. Tiltakozott a zsidók elkülönítése, a gettósítás ellen: „A zsidóknak nincsenek egyének elkülönítésével kapcsolatban kifejezésre kell juttatnunk, hogy magát az elkülönítésnek a ténylegét a meghatározottabb helytelenüljük s úgy gondoljuk, hogy a keresztény társadalomnak a régmúltban tett ilyen intézkedése, vagy hagyományai többé fel nem újítható.” Azután az ennél is rettenetesebb tényről, a deportálásról lebbentették fel a fájókat: „A másik, amit meg kell említenünk, még csak egy sejtetem és aggodalom. Jeleket látunk, amelyek arra mutatnak, mintha az elkülönítés mellett az ország határára külföldre való deportálás is előkészületeiben állna. — Fel kell hívunk Nagyméltóságod figyelmét azokra a szo-

mor eseményekre, amelyek más országok zsidóságának hasonló deportálásait végső befejezéséhez juttatták s nagyon kérjük Nagyméltóságodat, hogy az ilyen események elkerülésére mindent megtegyen s a magyar kir. kormányról és ezzel az egész magyar nemzettről az azokról jóról felelősséget ellátítani méltóztassék.”

Erdélyből megszólal a „lelkismeret szava”

Május 17-ike volt. Ekkor már megindult a deportáció halálvonalok végtelen sora. De ime, kelet felől — „ex oriente lux” — világosság kezdett derengeni. Magyarország akkori keleti felének, Erdélynek fővárosában szólt meg először nyilvánosan az emberi lelkismeret szava és a Korvin Mátyás-téren, a Szent Mihály székesegyházban egy katolikus püspök hitet tett a prófétai íge mellett: „Nem-e egy Isten teremtett valamennyiünket, nemde egy atyának vagyunk gyermekei?”

Marton Áron a bécsi döntéssel keltészköltött Erdély püspöke volt Székelyvárról, Gyulafehérvárról főpásztori funkcióinak elvégzésére néhányszor látott Kolozsvárra. 1944. Állítólag csütörtökön beszédet mondott a kolozsvári Szent Mihály-templomban, teljes főpásztori díszben. A szofalásig megtelt templom hívei a következő szavakat hallhatták: „Az egyház híven isteni alapítójának parancsához — a felebarátii szeretet következetes vállalásával és szorgalmazásával tudatosította a cserberi nemességének egyetlen nagy családba való tartozásának gondolatát. Az egyház magatartásának a felebarátii szeretet pozitív parancsa mellett indokolása a kereszténység alapvető hittétele, amely szerint mindnyájan Isten gyermekei és Krisztusban mindnyájan testvérek vagyunk. A világ mind a kettőt megtagadja, mind elméletben s még inkább a gyakorlatban. Elvetette az Istengyermekség s még inkább a Krisztusban testvériség gondolatát hangzatos és meglepésztől elméletek hirdetésével a tudomány nevében. Ellene dolgozott a felebarátii szeretet érvényesülésének a különböző cívek alatt szervezett érdekek egyoldalú s igazságtalan tulhajtásával s nem egyszer szent ígék nevében. Nincs időnk s talán nem is helyénvaló, hogy ezekkel perbeszáljunk. Ahol szenvedélyekkel és elfogultsággal állunk szembe, ott a józan érvelés nem sokat segít. S a lelki vakúság ellen is Isten kegyelme az egyedül hatásos gyógyszer. Az elméleteket pedig, bármilyen időtállóak is hirtessék azokat, eltemetik az újabb elméletek. Számunkra azonban, tisztelendő testvéreim, változatlanul érvényben van szent hitünk alapvető felebarátii szeretet parancsának nyílt vállalása és érvényesítése ma inkább kötelességünk, mint a nyugalmat idézőben. Kötelez erre tisztelendő testvéreim, a keresztény elmé-

amelyet annyiszor használnak jól igen különböző értelmezéssel felszólgandot. Aki a felebarátja ellen vét, veszélyeztetett a kereszténység kétezer éves munkájának egyik nagy eredményét, az emberek testvériségének gondolatát. Nem keresztény, hanem pogány szellemben jár el — s akarva, nem akarva — csatlakozik azokhoz a törekvésekhez, amelyek fajokra, elkülönült társadalmi osztályokra és önző szövetkezésekre bontották, egymással szembe állították és kibékíthetetlen ellenségeskedésbe hajtották a népeket. Végül kötelez tisztelendő testvéreim, utolsó elalkudhatatlan kincsünk; a népünk becsülete. A nép mindenütt az igazságos jupon, a mindenkire egyformán alkalmazott törvényeken és a mindenki iránt megnyilvánuló szereteten épült rendre vágyik, mert veleszületett jogérzékével és időtlen tapasztalataiból tudja, hogy ez adja meg életének azt a biztos keretet, amelyben magáért, családjáért és a közösség javáért is nyugodtan dolgozhatik. Értelmeztem, hogy hűveim, az egyházemre legkeletibb határtól kezdve, mélységes megdöbbenéssel fogadták ismert személyiségek szabadságának a korlátozásáról és bizonytalan sorsáról elterjedt híreket és ugyanugy aggodalommal kísérték a zsidók ellen az utóbbi időben végrehajtott intézkedéseket. Örömmel hallottam hűveimnek azt az erkölcsös felfogást, véleményét és ítéletét a főpásztori büszkeséggel említem föl, mert ez a széles tömegnek a felfogása, véleménye és ítélete s egyúttal örvendetes jele annak, hogy az igaz katolikus szellem mélyen benne gyökerezik és ma is eleven erőként él népünk lelkében. Az igazság védelmében és a szeretet szolgálatában, az üldözöttség és a hirtől nem szégyen, hanem dicsőség.

Márton Áron püspök beszédét a Szent Lélek Szövetség irodájában, Budapesten sokszorosították és terjesztetni kezdték. Sok száz keresztény innen merített útmutatást, sokezer üldözött zsidó reménységet.

(Folytatjuk.)

MUNKÁCSI ERNŐ

*

Nyomdahiba helyreigazítása:

Hogy történt, cikksorozatunk legutóbbi folytatásában sajnálatos nyomdahiba esuzzolt be. „A keresztény egyházak vezetői, úgy az első, mint a második zsidóörvényt megszavazták” és nem „megszervezték”, mint ahogy a nyomdahiba folytán olvasható volt.

Édesen alazik a gyermek, ha Könlgsteln mérnöknél

ciánoztat.

Andrássy-ut 57. Tel.: 420-569.

JOBBI NŐ 1-2 gyermek mellé vagy kisebb háztartásban mint

bejárónő

ELHELYEZKEDNE. Otthonra való elhelyezést (kiszta, parafésim) vállalok. Hirschheim Vilmos, Murányi-utca 4. I. emelet 5.

Iskolák,

kórházak és egyéb intézmények
ujjáépítésére és felszerelésére kérem
adományokat a pesti izr. hitközség

A karcagi zsidó vértanúk emlékezete

Karcag, a „kun főváros” augusztus hó 4-én tartotta meg mintegy hatszáz harz nem lért legyilkolt zsidó testvéreinek gyászünnepélyét. Az ünnepély napjára Debrecenből odaérkezett a Kelet-magyarországi v. Zsidó Munkaszervezetek Szövetségének 50 főből álló díszszakasza; Gyulaházi Jenő és Radó Antal elnökök vezetésével. Több évtized óta először történt meg, hogy főrabbit más városból hívtak ide. Azelőtt a karcagi főrabbit hívták a környék városaiba és községeibe a papi funkciók elvégzésére. A Schück „papidinasztia” is elpusztult. A népes papi családnak csupán 2-3 nőtagja került vissza Karcagra. Dr. Weisz Miksa debreceni főrabbi jött el a gyászünnepély szentbeszédeit megtartani.

A karcagi zsidótemplom teljes berendezésével és tóráival megmenekült a pusztulástól. A hitközség 12 tóráját Török Vince református lelképásztor rejtette el és őrizte meg a nyilasok vandálizmusától. Jól esik látni és érezni a „Má tauvu” ima szavainak (mily szépek a Te sátraid) kézzel fogható valóságát. Hála Istennek, itt minden ópségben maradt. A gyászünnepély délelőtt 10 órakor a templomtól elinduló zárt menetel kezdődött. A menetnek célja a temető, ahol jelképes sír és emléktábla emlékezteti és figyelmezteti a gyászoló közönséget a megsemmisült karcagi zsidó testvérekre. A menet a főtéren az orosz hősi emlékműre utközben babérkoszorút helyez el.

A temetőben dr. Weisz Miksa főrabbi gyászbeszéde után Gyulaházi Jenő, majd Radó Antal musz. elnökök tartották meg emlékbeszédeiket. Ezután Fodor László karcagi hitközségi elnök adta át az emléktáblát Kertész József szentgyeleti elnöknek, aki az magas-szárnyalású beszéd kíséretében vette át. A temetőbeli gyászünnepség az El molé ráchámim és a Kaddis imával végződött.

A gyászünnepély délután 5 órakor a zsidótemplomban folytatódott, ahová meghívót kaptak az összes karcagi hivatalok, testületek, pártok, egyházak. Sorra érkeznek a meghívottak. Dr. Dáza Balázs polgármester, dr. Farkas Sándor főjegyző, Kórody Lajos tancsnok, dr. Lázár Dezső

tisztiorvos, Dombzsonszku László főszóvivő és Jánky Lajos főmérnök a város, Török Vince és Papp Béla ref. lelkészek és Alexander Kálmán főgondnok a ref. egyház, dr. Gaál László igazgató a ref. gimnázium, dr. Dobos László járásbíró a bíróság, Bana László, Kovács András és Soproni Gedőn az állami adóhivatal, Mikus százados a kat. parancsnokság, Darabos hadnagy a rendőrség, Szöllösi István a kereskedelmi kör képviselőjében. A Szociáldemokrácia pártot Kerékgyártó Péter elnökkel az élén és a Nemzeti Parasztpártot Tóth Sándor elnökkel az élén népes küldöttség képviselte. Ezenkívül az állami kórház orvosi kara, a ref. iskola tanítói kara, a posta tisztí és altisztí kara, a tűzoltóság parancsnoka, a pénzügyőri szakasz képviselőit látjuk a gyászoló gyülekezésben.

Az istentisztelet a főkantort imája vezette be, majd dr. Weisz Miksa debreceni főrabbi lépett a szószékre, hogy megrázó erejű szentbeszédét elmondja. Imával fejeződik be a gyászbeszéd, melyet a közönség állva hallgat végig.

Az El molé Rachamim elnéklése után az ezész közönség fennhangon a Jiszgádált mondja, majd a Hatikva és a magyar Hyianus elnéklésével fejeződik be a felemelő templomi szertartás.

Radó Antal
(Debrecen)

KERESSÜK KÉT DEPORTÁLT FIUNKAT!

Hoffmann Emil

szül. 1923 Sopron.

Hoffmann Erich

szül. 1927 Sopron.

1944 júniusától Birkenauban a Klóidingskammerba dolgoztak, 1944 október 26-án Oranienburgba vitték őket. Könyörögve kérik szüleiket, aki bármint tud további sorsukról, őszintén értesítsen. Minden költséget megtérítünk. HOFFMANN DAVID, Budapest, VI., Páulay Ede-utca 67.

Keressük azonnali elhelyezkedésre
**iskolánkba zsidó
népiskolai tanítókat**

Fizetés megállapodás szerint. Lehetőleg szombattartó traktorkezelőt alkalmazunk. Pályázatok beküldendők: Mharachi, Bajcsy Zsilinszky-u. 7. III.

A magyarországi szabadegyházak az antiszemitizmus ellen

Köztudomású, hogy a magyarországi szabadegyházak — az adventisták, baptisták, metodisták, Bibliaolvasók gyülekezete — a zsidóüldözések idejében milyen bátorsággal álltak ki az üldözöttekért, akikben az embertelen náci propaganda szólamai ellenére embert, embertestvért láttak. Várnai Zsenit és férjét, Peterdi Andort, a kitűnő költőt, több, ráadásul még baloldaliságuk miatt is halálra kéréselt zsidóval együtt az adventisták Székely Bertalan-utcai gyülekezete bujtatta, de számtalan megható történet kering a megmaradt zsidóság körében azokról a szó igaz és nemes értelemben vett hívőkről, akik kenyérrel, buvóhellyel, jó szóval, jó lélekkel segítettek bennünket a szorongatás napjaiban.

Michnay László adventista prédikátor a Magyar Szabadegyházak ügyvezető igazgatója szerényen legyint, mikor a Székely Bertalan-utcai embermentés részletei felől érdeklődünk.

— Kérem, ez nekünk legcselembőbb kötelességünk volt — mondja —, mint ahogy ez lett volna a kötelessége minden igaz kereszténynek. Akiket megmentettünk, nem azért mentettük meg, hogy átírtassuk őket, hanem azért, mert ártatlanul szenvedtek. Mert emberek voltak...

— Amerikában, ahol a igazságnak jóval több mint a fele a szabadegyházakhoz tartozik — folytatta nyilatkozatát Michnay László —, nagyon sok hívő adakozott az oly szörnyűségesen meglepő zolt európai zsidóság felszámolására hivatott JOINT céljaira. Most, amikor az amerikai szabadegyházak az UNRRA-tól függetlenül nagy akciót szerveznek az európai gyermekek érdekében, különleges gondot akarnak fordítani az árvák maradt zsidó gyermekekre. Az igazi kereszténység jóvá akarja tenni, amit a szadista barbáriszizm e gyermekek születéséig hozzatartozott ellen vétett.

Végezetül még megígértem, hogy a magyar szabadegyházak a közeli napokban feliratát fordítanak a kormányhoz, melyben szöve teszik a még mindig fel-felparázós antiszemitizmust és — mint az templomaikban amugy is állandóan teszik — megígérteik a faji gyűlölködés, az ember-telenség, az antiszemitizmus elleni harcot.

— Ezt parancsolja nekünk a mi hitünk — mondja büszkeszoban Michnay prédikátor, aki tényleg, a legdöntőbb pillanatokban is betartotta ezt a parancsot...

— a. g. —

„Vigyázó szemetek Párisra vessétek!”

A demokratikus Magyarország dolgozó népe aggodalommal hallgatja azokat a híreket, amelyek a párisi békeértekezletről érkeznek. Kedvezőtlenek és elkésztők ezek a jelentések, mert azt bizonyítják, hogy Európának ezt a kis népét olyan gazdasági terhekkel és területi megcsönkítással akarják sújtani, amelyek fegyvert adnak majd a hazai szélsőjobb, antiszemita, fasiszta, reakciós körök kezébe, hogy sovíniszta jelszavakkal a most kialakuló és szépen fejlődő magyar demokráciát hátbatámadják és megszilárdítását hátráltassák.

Elvi szempontból a leghatározottabban tiltakozunk kell a deportációnak még csak a terve ellen is. Ellenkezik az emberies érzéssel és az erkölccsel, hogy férfiakat, nőket és gyermekket nemzetiségük, vallásuk, vagy fajuk miatt kiszakítsanak szülőföldjükről és a határon túlra dobják őket. A zsidóság, amely a világtörténelem legkegyetlenebb deportációját szenvedte el, etikai és isteni lörvényeire hivatkozva veti el a határon túli magyarság deportációjának gondolatát.

A békefeltételeket megszabó nagyhatalmaknak gondolniok kell arra, hogy Magyarország súlyos megterhelése és megcsönkítése egy, a demokrácia iskoláját most

járó népet vetne vissza demokratikus fejlődésének útjáról.

A magyar demokratikus erők kemény harcot vivnak a fasiszta szövetségeseivel a világ-demokrácia arcvonalaiban hazai szakaszán. A tervezett, súlyos béke megrendítésén a magyar demokrácia élesapatának eddig kivívott, kedvező helyzetét.

A dolgozó Magyarország bizik abban, hogy a Szovjet-Unió, amelynek hős katonái megszabadították a magyar népet a fasisztustól, a Lenin—Sztalin-i nemzetiségi elv szerint foglal állást a magyar béke kérdésében, a demokratikus nyugati nagyhatalmak pedig megértő szellemen segítik, nem a fasiszta, hanem a demokratikus Magyarországot a gazdasági újjáépítés nehéz munkájában.

Cikkünk címében idéztük *Bacsányi János*nak, a demokráta magyar költőnek egyik közismert verssorát: „Vigyázó szemetek Párisra vessétek”. Ma a demokrácia minden igaz híve Párisra tekint ismét, ahonnan békét vár, amely megsemmisíti a háborút kirobbantó erőket és új életre segíti azokat a népeket, akik a demokrácia szellemében építik fel országukat.

Jog és kötelesség

Izrael gyülekezeteiben szeretnek a jogról beszélni, az egyenlőségről és a közösség feladatairól. Évezredekkel ezelőtt Törvényt adtunk a világnak és évezredek óta az egész világgal szemben jogainkat védelmezzük. Ősi tradíciók szerint hitközségekben élünk és egy jottányit sem engedünk a jogból, mert az Írás szerint úgy teremtett bennünket az Örökkévaló Isten, hogy „kemény-nyaku” népnek hívják bennünket. Ezért kicsiny hitközségeinkben kevesen, nagyobbakban többen vannak a bírálók és jogkergetők. Bizony nehéz igazságot tenni Izrael gyülekezetében...

A nagy tragédia után megfoglyalkozott a mi népünk és összezugszorodtak hitközségeink. Kicsiny lett még a világ legnagyobb zsidó közössége is, melyet Pesti Izraelita Hitközségnek hívnak. Elvesztette tagjainak felét, elpusztultak a mi testvéreink. Ujra fel kellett építeni Izrael népének ezt a bástyáját; súlyos feladatok hárultak reánk. Kicsiny lett a legnagyobb hitközség, de nagyok az ő terhei.

A felszabadulás után megszöze tengeren túlról külföldi testvéreink segítő keze nyúlt felénk. Csak így takaríthattuk

el a romokat és csak e révén indulhatott meg az újjáépítés. Templomainkban diadalmasan vonult be újból az Isten ígéje, iskoláinkban elkezdtek a tanítást, kórházunkban ápolást kaptak a betegek. Hitközségünk szörnyű szenvedések után újjáteremtette a közösségi életet és irányt szabhatott újból azoknak, akik Isten kegyelméből megmaradtak, vagy visszatértek a pokol kapujából.

Nem elegendő csak jogról beszélni, mert Izrael közösségében ősi tradíció szerint kötelességek is vannak. Joga mindenkinek van, de kötelességet is vállalnia kell. Nem elegendő, ha a „kemény-nyaku” nép ősi szokás szerint kemény kritikával kíséri a munkát. Nem lehet kötelességek vállalása nélkül részt követelni az irányításból. Az egyenlőség elve szent és oszthatatlan. Egyenlően jár a jog, de csak azoknak, akik kötelességet is vállalnak.

A hitközségnek bevételekre van szüksége. A külföldi segítség nem elegendő és nem tart örökké. Kérjük Hittestvéreinket, gondoljanak az iskolabájáró gyermekekre, a kórház betegeire és az ellátásra szoruló öregekre. Gondol-

janak az árvákra és ne felejtsek el a világtalanokat és nyomorékokat. Tizezrek szorulnak támogatásra s az egész megpróbált nép várja templomainkban a vallás vigaszát. Mindenki, aki a közelgő ünnepen ott akar lenni az Isten házában, gondoljon a hitközség terheire. Ne feledjük el, hogy intézményeinket, pászkagyártó üzemünket, karitatív szervezetünket és szétágozó nagy igazgatásunkat közérdekből tartjuk fenn. Becsületbeli kötelessége minden hittestvérünknek, hogy ne csak akkor gondoljon a közösségre, mikor bírálja, vagy igénybeveszi szolgáltatásait. A jog kötelességgel függ össze.

A gazdasági stabilizáció új helyzetet teremtett, de gondokat is hozott. Ezt megérzi minden háztartás, de ugyanígy a közösség is. Felkérjük

Hittestvéreinket, vegyenek részt a közös teherviselésben. Ne várják be az intőleveleket. Kérjük adófilléreiket és a forintokat és várjuk a tehetősek adományait.

Joggal csak az követelhet részt a hitközségi élet irányításában, aki kötelességét is teljesíti a közösséggel szemben. Nem hűségese munkása Izrael közösségének, aki ezt

elmulasztja. Ugyanolyan vétkekes ő, mint azok, akik idegen bálványok felé fordultak és onnan dobnak követ az ősi templomra.

Küzdelmes idöket élünk, hiszen még védelmeznünk kell megmaradt népünket, amelynek egyenlő jogot, biztontságot és jóvátételt követelünk. A Pesti Izraelita Hitközség a magyar zsidóság megmaradt töredékének erőbástyája. Nemcsak saját tagjai érdekével, de az egész ország zsidóságának minden ügyes-bajos dolgával törődik.

Kérjük Hittestvéreinket, tegyék meg ők is kötelességüket, hogy hitközségünk eredményesen harcolhasson mindnyájunk jogaiért!

DOMONKOS

Új angol könyvek a cionizmusról és a palesztinai kérdésről

A *The New Judaea*, a nagy londoni cionista folyóirat, a cionizmussal és a palesztinai kérdéssel foglalkozó új könyvek egész soráról számol be.

Az új könyvek a következők: Reinhold Niebuhr: *Jews after the war* (Zsidók a háború után); L. B. Namier: *The Jews (A zsidók)*; Leon Feuer: *Why a Jewish state* (Miért kell a zsidó állam); James Parkes: *Palestine: yesterday and tomorrow* (Palesztina: tegnap és holnap); Ephraim Broido: *Jews, Arabs and the Middle East* (Zsidók, arabok és a Közép-Kelet); Chaim Weizmann: *Palestine's Role in the solution of the Jewish state* (Palesztina szerepe a zsidókérdés megoldásában).

A „Fasiszta lelkek“ véleménye - rólunk

A „Fasiszta lelkek“ című kötet kitűnő szerzője: Szirmai Rezső, könyve előszavában megvallja, hogy célja volt: „Lehántani azoknak az embereknek lelkéről a burkot, akik nemcsak könnyedén eltűntek, de minden tettükkel, erejükkel, elszántságukkal elősegítették egy ország pusztulását, egy főváros rommáomlását, milliók vérének felesleges hullását és százezrek kínhalálát.“ A vékonyka burkolt hántódott és ott állnak ezek a zűrt lelkek a maguk pörségében, gyatraságában és riasztó gonoszágában. Ezuttal is megismerkedhetünk néhányukkal:

KASSAI SCHALLMAYER FERENC

Szálasi nemzetvédelmi és propagandaminisztere. Kerge agy. Nem érdemes róla sok szót vesztegetni.

Máramaroszigeten zsidó iskolába járt. Annyi évtized után is fáj neki, hogy osztálytársai kicsufolták és a háta mögött zsargon nyelven utottak róla. Talán csak nem azért lett az Összetartás egyik szerkesztője, vad antipremita, uszító és részese mindannak, amit a nyilas rezsim jelentett? Pedig azt állítja, hogy a zsidókérdés „sohasem volt számára érdekes“.

— Inkább kellemetlenül érintett, mert mindig gyanakítottam, hogy mögötte bizonyos reakciós körök húzódnak meg.

— Hogyan lehet az, hogy ön, az egykori szocialista, olyan rendszer szolgálatába állt, amely minden idők legborzalmasabb szenvedését zúdította az emberek millióira?

Igen egyszerűen intézte el a kérdést:

— Forradalmi állapotok között mindig elpusztulnak árattalanok és szenvednek milliók.

— Tudja azt, hogy elbarátaiai 15 millió árattalan és fegyvertelen embert gázkamrákban és halotthamvasztókban megölték?

— Ezt nem tudtam. Csak Salzburgban tudtam meg. Ha tudtam volna, nyomban passzivitásba vonultam volna.

— Azt sem tudta, hogy az önök uralma alatt mi történik Budapesten? Az utcákon? A gettóban? A Dunaparton? A védett házakban?

— Nem tudtam. Pletykákra, mint felelős miniszter nem hallgathattam.

— Büne van?

— Masszív bűnöm nincs. Ezért lelkismeretfurdalásom sincs.

— Azért sem, mert az Összetartás egyik szerkesztője volt?

— Azért sem. A sárga csillag és a gettó a jobboldal áhitóza volt. Én nem szimpatizáltam ezekkel a rendelkezésekkel. Az Összetartás... hát bizony az észszerűség akkor már felbomlott...

Milyen finomkodó ez a nyilatkozat „Masszív bűn“ nincs. Mi a tömör és mi a széteső bűn? És százezrek halálbakergetését szubtilisan „az észszerűség feibomlásának“ nevezi... Hát ez több volt. Örültek kísértetjárása, vad orgiája...

KISS FERENC

elképzelhetetlen nagyhatalom volt. Élt, sőt vissza is élt ezzel a hatalommal, amely a mindenütt ott ágáló, felfuvalkodott ripacsot egyáltalán meg nem illette. Beképzeltségénél csak a mohósága, telhetetlensége volt nagyobb. Mindent magának kaparintott, mindent egyedül és kizárólag ő akart csinálni. Nem légedett meg azzal, hogy a Színházkamara elnöke, az Akadémia vezetője és tanára, a Nemzeti Színház tagja, a rádió szinte egyeduralkodó szereplője. Ragaszkodott ahhoz, hogy minden vidéki színházat vele nyissanak meg, ő mondja a horizú és nagyhangú prólogokat, főszerepet biztosítsanak a számára valamennyi filmben, ott legyen a társadalmi eseményeken, zengesse vastag orgánáját alkalmi ódák elmondásával, sőt még a vicinális jellegű műkedvelői megnyilatkozásokon is ő legyen a legfőbb — műkedvelő. Gonosz fráter, aki nem túrta nálánál tehetségesebb zsidó vagy zsidószármazású kartársainak konkurenciáját és mindent elkövetett, hogy tőlük még az éltető levegőt is megvonja.

Illyába lett valaki formailag kamarai tag, Kiss Ferenc és klikkje gondoskodott arról, hogy színpadhoz, fellépési lehetőséghez ne jusson.

— Szerettem a fajtámat, szerettem, ha a fajtáimhoz tartozó érvényesül, — dagogta a szárnalmas védekezést — de azért, ha zsidó származású színészt véltem tehetségesebbnek, segítettem... Pl. Egri Istvánt, Várkonyi Zoltánt... Várkonyit még 1944 februárjában is segítettem. (Várkonyit elűdözték a Nemzetitől)

Persze ő so volt soha antiszemita.

— Nem is lehettem — mondotta, — hiszen több mint tíz évig éltem első feleségemmel, aki maga is... tetszik tudni? Én voltam a válás oka... könnyelmű voltam. Szerettem lumpolni...

— Gömbös vezette be az antiszemitizmusba?

— Sohasem foglalkoztam politikával. De mindig baloldaltól piszkálódtak ellenem. A jobboldal sohasem támadott. Mindenki kérdezte tőlem: „Miért támadnak téged a zsidók?...“ Eleinte azt hittem, talán azért, mert a zsidó feleségemtől elváltam. (Ez a mondat a legjobban bizonyítja ennek a szüklátóköru színésznek a bürgyuságát.) Aztán arra gondoltam, talán azért mert Gömbös visszavitt a Nemzeti Színházhoz. Magam sem tudom a pontos okait...

„Kezdetben“ nem kételkedett a német győzelemben. Először 1943-ban gondolt arra, hogy „baj lesz“.

De, hogy egy ilyen ugynevezett „nagy ember“, akinek intésétől százak élete függött, milyen nagyvonalu, milyen koncepciózus és milyen megszűro látó, kiderül a következőkből:

— Amikor Budapestről menni kellett, már tudtam, hogy vége... Az embert megbabonázták kérem a csodafegyverrel... Az ember az utolsó pillanatig várt a csodára... vártuk a rakéta-repülőgépet vagy a léglövő bombát...

Az „embert“ nem babonázták meg, csak az ilyen embereket. Igen érdekes és jellemző a következő párbeszéd is.

— Milyen színésznek tartotta Törzs Jenőt?

— Jó színésznek!

— Miért üldözte őt?

(Nevet.) — Én üldöztem? Soha nem tettem. Amíg a Ka-

mara elnöke voltam, addig játszott. Harsányi Zsolt és Pünkössti Andor tudták bizonyítani, hogy egyetlen színész sem üldöztem.

— Élő tanuja nincs erre?

— Várkonyi Zoltán.

— Tudta, hogy mi történt itt Budapesten a Szálasi-érában?

— Halvány sejtelmem sem volt.

— Hogyan magyarázza ezt meg? Hiszen mindenki tudta, mit csinálnak a baloldali elemekkel és a zsidókkal!

— Az lehet. Nekem fogalmam se volt!

Ez a jámbor, báránylelkű ember, aki itt élt a legnagyobb viharban és „fogalma se volt“, hogy mit művelnek a zsidókkal, hogy százezerszám lurocolják el a pusztulásba és hogyan küldik a Duna hullámsírjába őket, a vidéki egyetemenkedésekről már mégis tudott valamit.

— Azokat magam láttam. Borzalmas volt... (Az arcát a kezébe temeti és sir.) De azt nem tudtam, mit csinálnak velük Németországban. Azt csak itt tudtam meg. (A hörtömbben.) Ha tudtam volna... (Vajjon mit tett volna?) A kormányzat nagy hibát követelt el, hogy elhúta a németek meséit... (Ő nem hitte el?)... és nem küldött ki bizottságot a kiterelt zsidók sorsának felülvizsgálására. Ha tudtam volna... elbujtam volna és sirtam volna... (És ezzel mindent elintézt volna!) Én a zsidókérdést is egészen másként akartam rendezni... (Szóval Kiss Ferenc ur is „rendezni“ akarta, mint ahogy mindegyik ilyen hamis próféta „rendezett egyet“ a „zsidókérdésen“, azért lett olyan tökéletes!) Én semmiféle kitépítésre nem gondoltam... Én nem féltettem a fajtámat a hogyishivójától... az asszimilációtól... Az én felfogásom távol áll a történetektől...

Azon, hogy a hitlerista eszmékkel minden komoly szemben állt, mellette pedig csak a legselejtesebb írók, a legtudatlanabb tudósok, a legsilányabb emberek voltak, „utólag kezdett gondolkozni“ klassziferi. Nem csodálkozom, hogy félelmi érzetei az idők folyamán egyre erősödtek és „most már szinte elviselhetetlenek“...

(Folytatjuk.)

GYÖRGY ENDRE

RÁDIOJAVÍTÁS

Gyorsan, szakemberrel, helyszínen is! Díjtalan vizsgálat és árajánlat. Nagy rakécső- és pótkatódész-raktár. Méréselt árak. CSALAI RÁDIO, Madách-tér 6, 106m, Tel. 423-006.

IRHABUNDATISZTÍTÁS

BUNDAJAVÍTÁS, ALAKÍTÁS, kedves árú és feltételek mellett. HERMELIN, IV., Máriavölgyi u. 7. Tel. 400-477.

Rövid időn belül mindnyájan itthon lesznek

— mondja az első, oroszországi táborból hazaérkezett
Benedek Ármin, volt munkaszolgálatos

Messziről jött fiatalember ül velünk szemben egy akácfa alatt bérház első emeleti lakásában. Még kissé idegenül mozog az ismerős butorok között, néha megsimogatja a fotel karfáját, beszéd közben ide-oda sikló tekintete meg-megpihen egy tárgyon. A fiatalember **Benedek Ármin**, két napja érkezett meg az első oroszországi hadifogolyonattal. Középtermű, 30 éves zsidó munkaszolgálatos. Nem a megszokott, kitéhezett, megviselt hadifogoly típus, bár meglátszik rajta, hogy a hosszú út kissé megviselte. Beszélgetésünk nehezen indul, de később belemelegszik és mikor oroszországi tapasztalatairól esik szó, a hála zzó szavul tolnak ajkára.

— Hogyan esett fogságba? — kérjük őt s ő belekezd történetébe.

— Századunkkal, a 100/16-os 1941 márciusi munkásszázadtal 1941 no-

vemberben Beregszász környékén fektüdtünk. Kereltünk tagjal, de különösen Bajla Sándor Örmester, szadista örömmel győztük bennünket. Hazaérkezésemkor értesültem arról, hogy öt időközben elérte méltó büntetése: halálra ítélték. Közben egyre tartott az orosz előrenyomulás, már egészen közel voltak hozzánk. Ekkor többen elhatároztuk, hogy megszökünk. A szökés azonban nem sikerült s minket visszavitték az örmester „ur” elé, aki holtrészeg volt és aki ekkor már ugylátszik rájött arra, hogy a sikeres elszakadások, a rugalmas védekezések mögött a teljes kudarc húzódik meg, nagykegyesen meghagyta életünket. Közben a tűzvonalba kerültünk és megkezdődött a fejtlen visszavonulás. Én egy részben zsidó család házában padlásán rejtőztem el. Innen kényszerreltem kifelé, amikor egy hat

lóval vontatott ágyusüveget láttam hirtelen berobogni a helységbe. Vezetőjük egy nő volt. Ezek voltak az első oroszok, akiket megpillantottam. Lerobantam s a következő percekben, mintha a föld alól bujtak volna elő, az utca megtelt oroszokkal. Nagyon emberségesen bántak velünk, enni adtak. Éjjel egy orosz zsidó főhadnagy jött be hozzánk, elbeszélgetett velünk, csokoládéval kínált és magával hozott gitárján zsidó dalokat énekel nekünk. Egy hét múlva azután elszállítottak bennünket az Ural hegységben levő táborba, ahol rostanáig voltunk.

— Milyen volt a bánásmód a táborban?

— Tiszta, tágas karakokban laktunk, minden héten fürdhetünk. Ellátásunk bőséges volt, hogy csak egyet említek, a napi kenyérfejadag 87 deka volt.

Egészségi állapotunk szerint osztályoztak bennünket, az I. és II. osztályuk napi 8, a III. osztályuk napi 4 órát dolgoztak. Állandó orvosi felügyelet alatt állottunk, ennek köszönhető, hogy táborunkban semmiféle járvány nem volt. A tábor orosz tisztjei emberségesen bántak, nemcsak velünk, 37 munkaszolgálatossal, hanem az 1400 német és a mintegy 400 magyar hadifogollyal is. Szórakoztatásunkra hetenként színházi és mozifilm adásokat rendeztek.

Beszélgetésünk közben, amint kezeivel magyaráz, megcsillan ujján a karikagyűrű. Mikor felesége után érdeklődünk, eddig mosolygó arca elkomorul.

— Boldog örömmel jöttem haza s itthon tudtam meg, hogy azok a gazemberek — itt ökölszörül a keze — elhurcolták a feleségemet. Irja meg szerkesztő ur, hogy keresem feleségemet, Benedek Liviát, aki Ravensbrückben volt, száma 92880. Utolsó híriük 1945 február 15-éről szól. Kérem, aki tud róla, értesítsen ezen a címen: **Benedek Ármin, Budapest, Akácfa-utca 13.**

Megnyugtadjuk, hogy eleget teszünk kívánságának, majd megvárjuk, míg kissé lecsilla-

Első találkozásom Kiss Józseffel

Irta: Szilágyi Géza

Miért volna kert, ha nem is kert? — így ágaskodott a csodálkozó kérdés hatvanöt évvel ezelőtt, akkor még csak öt esztendő gyermekiel agyamban. A kérdés föllevése egyáltalában nem volt érthetetlen. A sváb cselédleány mindennap elkísért egy házig, mely Temesvár belvárosában, egy idillikus zsákutcában, szerényen odatámaszkodott a régi vársánchoz. A házban egy földszinti lakás nagyobb szobájában velem együtt vagy tizenöt gyermek töltötte el a délelőtti javarészt, mindenfajta majd szórakoztató, majd oktató, okos felnőttektől nevelő célzattal kiesztelt játékokkal. Ma azt mondanák, hogy óvodába jártam, akkoriban szüleim a gyermekertbe küldtek. **Miért kert, ha nem is kert,** — kérdezte velem a már korán felébredt fürkésző kétely. És amikor már régen nem jártam abba a bizonyára egészen tündértelen kertbe, már olvasni is tudtam és a furcsa nevű intézmény épülete mellett elhaladva, egy nagy cégérláblán magam is kibetűzhettem a kétnyelvű felírást. — **Fröbelscher Kindergarten, Fröbel-féle gyermekert** — újra meg újra megismételtem magamban: miért kert, ha nem is kert?

Ezen a helyen esett legelőször — ha nagyon közvetve is — felejthetetlen, nekem akkor **rejtélyes találkozásom Kiss Józseffel,** későbbi apai barátommal,

A gyermekert primadonnája egy kislány volt, akinek emléke még évtizedek múlva is ott halványlik lelkem alján. Szelid szököske kedvesen cirógatta meg fekete nőkhöz szokott gyermekszememet, de a letzés mellett egyuttal **állandó félelem** érzése is parázslott bennem. A lányka, jómódu nagykereskedő gyermeke, kifejezetten nem sántított ugyan, de mindenesetre furesán húzta maga után egyik lábát. Ezen a rendellenes lábbon pedig nem közönséges cipő volt, mint a másik rendes lábán, hanem valamilyen különleges **bőrfa- és fémszerkezet,** amelyet mindent még tulbecsülő gyermekszemem igen nagyra, magyarázhatatlanul titokzatosnak és éppen emiatt **megdöbbentőnek** ítélte és értékelt. Azóta rég tudom, hogy egyáltalában nem ijesztő **ortopédiai szerkezet** volt, de akkortájt úgy féltem tőle, hogy emiatt sokszor húzódtam a gyermekertbe menéstől, ürügyeket kerestem és találtam is az otthonmaradásra, magában pedig a kerttelen kertben nem mertem közeledni az óvónénitől nyilvánvalóan nagyon megbecsült, kivételező kedvezésekkel körülcirógatott és éppen ezért festi fogyatkozása ellenére rátartí, élénk, beszédes, sőt **fecsegő kislányhoz.**

Egy karácsonyelőtti téli délelőttön a kislány, nem törődve az éppen soron lévő előírással játékkal, hangosan **mesélni kez-**

dett, vigan nevetgélve és tupsikolva, a német és a magyar szót szeszélyesen egymásba keverve, aminthogy akkoriban úgy beszélt a legtöbb kisgyerek a **Klein-Wien** néven **becézett Temesváron.** Elmondta, hogy **tegnap édes vendégük volt, „ein süßer Gast“** járt náluk. A gyermekertész nő kedveskedve kérdezte, ki volt a vendég. Erre a kislány némi gondolkodás után kibőkte, hogy a **„kicsi Jóska“.** A koraérett kislány gyakran emlegette azóta a kicsi Jóska, akit én magam pici flucskának véltem. Ez a kicsi Jóska nagyon derék fickó lehetett, mert sokszor mulattatta a leánykát, újfajta játékokat eszt ki számára, **mesélt és verseket is mondott neki,** minden valószínűség szerint szebbeket, mint amilyeneket a gyermekertben tanultattak velünk. De a kicsi Jóska csodagyerek is lehetett, mert ahogy a kislány rapszódikus leírás-törmelékeiből kilünik, **szakálla is volt,** mint teszem azt, édesapámnak, vagy a templomjáró **Grünfeld-bankárnak,** avagy a hitoktató nyugalmazott rabbinak.

Kicsi Jóskaival képzeletben jól megbarátkoztam és hamarosan egészen összemegedünk. Szerettem volna megismerni és szintén játszani vele, jól esett volna **versikeket hallani tőle,** de az a vágyam csak kísértő vágy maradt és fájó szívvvel belenyugodtam abba, hogy sohasem fog teljesülni. Azután jó sokáig mitsem hallottam erről a már-már mítikussá és misztikussá felhősződő alakról. A kislány kikerült

a gyermekertből, többé sohasem találkoztam vele, utóbb én is kinőttem az idillikus intézményből, föltáruitt előttem az elemi iskola kapuja, a kicsi Jóska senkisémm emlegette többé, néha azt hittem, hogy az **ortopédiai pős lányka esztelte ki nevét** és viselője igazán nem élt sehoh.

Pedig hat-hét év múlva meg tudtam, hogy kicsi Jóska gyermekerti életszakom idejében nagyon is közel élt hozzám, Temesvárott, ugyancsak a Belvárosban. Csahogy nem „kicsi Jóska”-nak hívták, mint óvodatársam becézve eltorzította, hanem **Kiss József-nek.** A nagykereskedő család **„süßer Gast”-ja** egyazon személy az akkoriban már országsszerző híres költővel, aki hét évig a temesvári belvárosi zsidó hitközség jegyzője volt, már mint erős visszhangzó fölvert több verskötet szerzője, a népszerűvé szavalt **Simon Judit poétája,** a Petőfi-társaságnak alapításától fogva tagja. Majdnem szomszédságunkban lakott és én erről nem tudtam, ugyanazon az utcán járt és én talán láttam is, de nem ismerem, édesapám nemegyszer beszélgetett vele, sőt olykor **karatyapartnere is volt** és én még sem kerültem össze vele, hogy nekem is, mint a nagykereskedő lánykájának, meséljen és verseket mondjon.

Egy levegőt szívtam vele évek óta, anélkül, hogy csak sejtettem volna. Helyre nem hozható kár! Még ma is, amikor „kicsi Jóska” nagy halott lett már és talán nemsokára én is utána megyek, szívvel sajnálom

podik, ezután az oroszországi zsidók helyzetéről kérdezősködünk.

— Oroszországban nem nézik azt, hogy az orosz, az zsidó, ott a vallás mindenkinek a magánügye. Táborunkba gyakran bejárt egy közeli papirgyár zsidó vallású vezetője, akit az orosz tisztek megkülönböztetett tisztelettel fogadtak. Ez az elvtárs gyakran elbeszélgetett velünk, érdeklődött az itthoni vallási viszonyainkról.

Megjönnek a szülők, akik boldogok, hogy az Isten hazasíjta gyermeküket. Látogatónak jön egy másik oroszországi hadifogolybajtárs, az ugyancsak most érkezett Friss Lajos ipolyrecai munkaszolgálatos is. Most az oroszországi hadifogolytáborokban levő zsidó munkaszolgálatosok felől érdeklődünk.

— Igen sok munkaszolgálatos van még odakint, akik mind a legjobb egészségeknek örvendenek. Hazaszállításuk, úgy tudom, folyamatosan történik, nincs tehát ok az aggodalomra, rövid időn belül valamennyien itthon lesznek. Mi, oroszországi zsidó hadifoglyok a legnagyobb hálával gondolunk Sztalin generalisszimusra, a dicsőséges Vörös Hadseregre és az orosz nemzet minden egyes tagjára. Nekik köszönhetjük az életünket. Emberséges magatartásukért megemlégtünk becsülni és szeretni őket.

Közben megtelik a szoba érdeklődők jönnel, zsidó hadifoglyok hozzátartozói és Benedek Ármán fáradhatatlanul adja a felvilágosításokat s mindenkihez, akinek nem is tud érdemleges választ adni, van egy meleg szava. Mikor ezt megmondjuk neki — így válaszol:

— Tudom, hogy mit jelent távol lenni azoktól, akiket szeretünk. Fogságom ideje alatt közelebb kerültem Istenhez, fokozottabb mértékben érzem, hogy a zsidó közösséghez tartozom.

KECSKEMÉTI GYÖRGY

Ki tud róla?

Keresem íjemet

Pollák Izsákot

szül. 1885, 1944 október 20-án a nyilasok Dob-u. 4 alól elhurcolták. 17. században volt november 14-én Dorogon, később Hegyeshalmon át állítólag Példádoriban volt. Bármilyen hírt kér: Pollák Jenő, Sip-utca 16-18.

Tóra, új, gyönyörűen írott

(65 cm széles) első kézből eladó. VI., Landon-utca 9. II. 2.

Jegyzett, munkában nem változtatás. 40 éves, nőstén, gyakorlott szőke szőke keres. Dr. Molnár, Bpest, V., Csömör-utca 7. földszal 3.

Sírkövek,

ma. és deportált emlékek nagy mennyiségben és mélyen lecsiszoltak. Hasznos árú, Budapest, Fiumei-út 2. Szomszédok háza

Hír oroszországi munkaszolgálatosokról

Krasno Kamsk-ban 207/8 láger, Molotov-körzetben tartózkodó munkaszolgálatosok jegyzéke:

Berger Ferenc, Maramaros.
Berger Hermann, Oroszvágy.
Farkas Raul, Maramaros.
Fegy Abraham, Maramaros.
Fischmann Mendel, Ruszkova.

Goldstein Endre Lisztv., Kisvárdá.

Weisz Tibor, Kazinczy-u. 7.
Lendler Endre, Thököly-ut 15.
Malek Sámuel, Maramaros.
Schwartz István, Margit-kt 64.
Hubert József cipész Maramaros.

Hochberger István, Dembinszky-u.

Huszár Ferenc, Budapest, Kóna csokoládégyár Lisztv.
Ritter László, Báránd.

Krobát Imre kőfaragó, Zala-lövő.

Pollák Béni, Ruszkova.
Kerényi György, Cegléd.
Löwy Ernő, Avasujváros.
Grünwald István, Abádszalók.
Wiesel Dávid, Maramaros.

Lipsitz György műszerész, Budapest.

Grün Ármán, Paks, Moskovics konzervgyár.

Schwarcz Endre szücs, Bpest.
Markovics Hermann, Munkács.

Kampf László, Budapest, Dohány-u.

Katz Izsák, Kárpátalja.
Wiesel Zoltán, Maramaros
Weisz József, Maramaros.

Fentlekről közelebbi felvilágosítással szolgál Benedek Ármán, Bp., VII., Akúcia-u. 13, L. 15.

Lévai Jenő „Fehér könyve”

Külföldi akciók zsidók megmentésére

Az augusztusi hóhullám legmagasabb fokára került a kezembe Lévai Jenő „Fehér Könyve”-e. Bágyadt voltam és levert, de ahogy elkezdtem ezt a könyvet olvasni, elfelejtettem a rekkendő hőséget, eltávozott szememről az az álomság, amely nyári délutánokon ejti rabságba az embert s egyre fokozódó figyelemmel és izgalommal olvastam a „Fehér Könyv”-et, amely beszámol azokról a külföldi akciókról, amelyeket a budapesti zsidóság megmentése érdekében a fővárosba akreditált követségek indítottak. Félreértések elkerülése végett külön ki kell emelnem azt, hogy Lévai Jenő úgy stílusban, mint az események beállításában szándékosan elkerülte azokat a hatásos eszközöket, amelyek könnyet facsarnak ki az olvasó szeméből. Az újságíró illetőségével és a történetíró elfogulatlan tárgyilagosságával dolgozta fel azokat a hiteles adatokat, amelyeket eddig a nagy sikert aratott „Fekete Könyv”-ében és „Szürke Könyv”-ében még nem közölhetett. Lévai Jenő a „Fehér Könyv”-ben rámutat arra, hogy a magyar zsidóság évtizedeken keresztül következetesen visszautasította a külföldi zsidó szervezetek felhívását az együttműködésre és nem vette igénybe azoknak erkölcsi, politikai és gazdasági támogatását még akkor sem, amikor a zsidó világszervezetek saját maguktól a zsidó szolidaritásra hívtakozva, ajánlották fel segítségüket a magyar zsidóságnak. Ennek ellenére, amikor a második világháború alatt a magyarországi zsidóságra is rászakadt a népi megsemmisítés tragédiája, a világsz-

dóság szervei mindent meglettek a magyarországi zsidóság megmentésének érdekében. Mindazok a külföldi intervenciók és segítségok, amelyek a deportációt megállították és a budapesti zsidóság nagyobb részét megmentették, — a pápa intervenciója, Roosevelt és a svéd király fellépése, a nemzetközi vöröskereszt segítő beavatkozása, — mind a Zsidó Világkongresszus és a Jewish Agency for Palestine együttes fellépésére és kérésére történt, — írja Lévai Jenő.

A könyvnek igen fontos fejezete az, amelyben kétségbevonhatatlanul bebizonyítja azt, hogy a magyarországi zsidóság deportációja nem egyik, vagy másik jelentősebb vagy jelentéktelenebb politikus magánkezdeményezése volt, hanem a Sztójay-kormány a nemzetek közötti szokásos szabályos megegyezés és szerződés keretében engedte át a magyarországi zsidóságot a németeknek. Ennek a szerződésnek a megerősítése, amely élő emberek százzezreiről úgy emlékezik meg, mint ha élettelen tárgyak volnának, méltó párluzama az a cinikus és külföldi közvélemény megévesztésére szánt diplomáciai jegyzék, amelyben német illetékes szervek azt követelték a magyar kormánytól, hogy a Németországba küldendő magyar zsidókat a lelemmel és megfelelő felszereléssel (ruhával, takaróval, ágyneművel) lássák el. Hitler kormányának gonoszságára vall az, hogy ezt az alibi-jegyzéket is akkor küldték csak el a magyar illetékes szerveknek, amikor már a vidéki zsidóságot teljes egészében deportálták. Nagyon fontos Lévai Jenő „Fehér Könyve”-e abból a

szemponthól is hogy a történetíró, aki ennek a borzalmas évről a történetét dolgozza majd fel, ezekből az adatokból meg fogja tudni azt, hogy kik voltak azok, akik az udvarias gesztusukon, szép szavakon és megnyugtató ígéreteken kívül tettekkel siettek a megsemmisülésre ítélt budapesti zsidóság megmentésére. Lévai Jenő az olvasóra bizza az értékelést, az adott segítség jelentőségének a lebecsülését. Nem hallgatja el senkinek az érdemeit, minden érdekelt követségnek, követségi tisztviselőnek, konzulnak és szervezetnek elmondja a tevékenységét.

Nagyon fontos lenne, hogy Lévai Jenőnek „Fehér Könyve”-ét a különböző most megalkuló üzemi könyvtárakba, ifjúsági egyesületekbe és a nagy tömegszervezeteknek a könyvtáraiba elhelyeznék és olvasásra ajánlanák, hogy a legszebb neprétegek is megismerjék azokat a borzalmas eseményeket, amelyek még nem is olyan régen játszódtak le. Az a tárgyilagosság és vonzó előadásmód, amellyel ezt a témát Lévai Jenő feldolgozta, alkalmas lesz a könyvet arra, hogy ezt a célt elérje.

GERVAI SÁNDOR

Pályázati hirdetés

A békéscsabai kongr. Izr. hitközség

egy körzeti főrabbi állásra

pályázatot hirdet. Pályázhatnak olyan magyar állampolgár rabbi, kik az Orsz. Rabbiképző Intézetnél rabbi oklevelet nyertek. Fizetés természetbeni lakás, valamint készpénz megégyezés szerint. *Utiköltséget csak a meghívottnak térítünk.* A pályázathoz rövid életismertetőt is kérünk.

Pályázati határidő: a megjelenéstől számított 8 nap.

Dr. Gottlieb Árpád elnök.
Mannheim Ferenc titkár.

Középkorú nő pénztárba, gyógyszer-tárba, laboránsnőnek vagy ehhez hasonló állást keres. Hirschbela Vt. ma, VII., Morányi-utca 4. I. 5.

Egyedülálló 40-45 éves

házvezetőnőt

lehetőleg vidékét keressék.

Cím: Práter-u. 75. sűtőde

Keresek

megbízható hölgyet, aki kétszemélyes vidéki háztartást gondosan elintá. „Vallásos előnyben” jelölés. Borek hirdetőbe, Anrássy-ut 5. emelet.

Utalba elhelyezkedés vagy magánnyos ur HÁZTARTÁSÁT VEZETNE. Intelligens, csinos, melet 33 éves öregségű, 100% megbízható jelölés a kiadóba.

Kellmethangy Muszát

előimádkozót keresünk

a főnyelvre. Állandó alkalmas és lelkes. A Budapesti Talmud Egyesület, VI., Vasvári Pál-u. 6.

Hirek Palesztináról

Megrázó jelenetek a haifai öbölben a menekülőknek Ciprus szigetére szállításánál 1450 bevándorlóknak megengedték a partraszállást

Multheti számunkban hírt adtunk az angol kormány elhatározásáról, amellyel az „illegális” bevándorlás lehetetlenné tételére az engedély nélküli bevándorlókat Ciprus szigetén internálják. Ciprus szigetén az angol kormány azóta több, mint 10.000 személy befogadására alkalmassá tábort állított fel. A beérkező jelentések — I. T. A. és Pálor tudósítóiól — képet adnak arról az elkeseredésről, amelyet a haifai öbölbeli visszafordított zsidó-bevándorlók ezrel és a Jisuv zsidó lakosságának százezrel éreztek, amikor az angol kormány bejelentett intézkedése megvalósításra került. Augusztus 13-án hajnalban háromnegyed öt órakor az Első Gyalogos Hadosztály megkezdte a „Yagour” és „Henriette Szold” hajókon tartózkodó 1298 utasnak — férfiak, nők és gyermekek vegyesen — az „Empire Rival” hadihajóra való átszállítását. E csapatszállításra is használt hajó viszi át a menekülteket Ciprus szigetére. A főkommandó bejelentette, hogy az augusztus 11-e előtti érkezett 1450 bevándorló az öbölben veszélyes hajókon maradhál. Ezeknek ugyanis az athliti átmeneti palesztinai táborba való átszállítása rövidesen megkezdődik. Athlithól azután a szokásos módon szabadon eresztik őket. Az angol hajó parancsnoka bejelentette, az elszállítás előtt álló bevándorlóknak, hogy új átmeneti helyükön tisztességes békés életet és jó angol el látást találnak majd. Ennek ellenére a menekültek nem mozdultak. A gyalogság parancsnoka ekkor rendelkezést adott

Tengeri ütközet gyerekek és hadihajók között

Mint jelentettük az „Empire Rival”-nak, a „Henrietta Szold” hajó utasait is fel kellett vennie fedélzetére. A hadihajó készen állott az indulásra, de a „Henrietta Szold” utasait még mindig nem hozták az Első Gyalogos Hadosztály katonái. A parancsnok egy motoroson a tengerre indult, hogy megmérze, mi történt. Az újságírókat, akik vele mentek, minden elképzelést felülmúló látvány fogadta. Ötszáz kékfehér fegyvertelen zsidó — közöttük 250 gyermek — „tengeri ütközettel” vivott a három motoroson a hajóra felszállni igyekvő katonák ellen. A katonák többször megkísérelték feljutni a fedélzetre, de a menekültek minden alkalommal elűzték őket. Úvegket, fadarabokat

csapatának, hogy a hajóra felszállva „szeliden” hajtsák ki onnan az illegális bevándorlókat. Ez azonban nem volt minden esetben lehetséges, mert a menekültek passzív ellenállást tanúsítottak. Előfordult olyan eset is, hogy ennek következtében katonáknak kezüknél és lábuknál fogva kellett az embereket egyik hajóról a másikra átvinni. Többen megkísérelték, hogy átgörjanak a hajó korlátján, ezeket azonban a katonák idejében észrevették és megakadályozták szökésüket. Gyakran lehetett hallani a tömegből ilyen felkiáltásokat: „Fasiszták! Gyilkosok!” Az újságíróknak feltűnt az a hatalmas különbség, amely a modern óceánjáró kényelme és tisztasága, és a rozogant, szennyes, menekülőket hozó tengeri gőzösök között fennáll. Annál meghatóbb volt, hogy a hadihajóra kényszerített zsidók arcán az elkeseredés még sokkal nagyobb volt, mint az előző napokon, amikor ivóvíz, mosdóvíz nélkül a kis hajó fedélzetén várják sorsuk eldöntését. A hadihajó fedélzetét szögös drót veszi körül, amely az óceánjárónak kétféle külsőt ad. Hisztérikus jelenetek gyakoriak voltak az átszállításnál, sokan öngyilkosságot akartak elkövetni. Egy férfi a mellén kinyitotta ingét a katonák előtt és kérte, hogy löjjek agyon, „mert jobb meghalnom, mint deportálnom engedni magam hazámból. Rokonom, barátaim várnak itt rám”. A katonák ugyan nem lölték agyon, csak puskatűssel fejbeverték, úgy, hogy az öreg hangját többé nem lehetett hallani.

kat és a legkülönbözőbb kéznél lévő tárgyakat dobtak a közelébe katonákra. Az egyik tisztet egy üveg a fején találta, több tengerész megsérült. A tengerészek megkísérelték, hogy kötelekkel vonszolják ki a hajót, de a menekültek elválták a kötelet. A tengeri erők parancsnoka ekkor visszavonult a partra, hogy megtanáskozza a további teendőket. A tanácskozásokat követően „tengerészessel” elfogalták a kis hajót és utasait a hadihajóra vitték. A gyermekek ajkán héber dalok csendültek fel amelyre az „Empire Rival” utasai hatalmas kórusának „Hallelujah”-ja felelt.

A gyermekek egyébként is igen hőstesen viselkedtek ezen a

napon. Haifában ostromállapotot rendeltek el a hatóságok, mert attól féltek, hogy a zsidó lakosság meg fogja akadályozni a menekültek behajózását. Hajnali 2 órától tilos volt kimenni az utcára. Ennek ellenére, mint egy 100 zsidó gyermek a rendelkezésekkel nem törődve, a vá-

ros közepén tüntetést rendezett, majd „szabad bevándorlást” követelve, a kikötő felé indult. Katonai autók, fánkok vonultak eléjük, ezek szétosztatták a gyermekek mentét. Közben két újabb menekülteket szállító hajó 1400 utassal érkezett a haifai öbölbe.

A Yisuv megkezdte a nem együttműködés politikájának végrehajtását

A Jewish Agency szóvivőjének kijelentése szerint az angol kormány deportáló intézkedésével olajat öntött a tüzre. Ezek után már nem képezhető, hogy a zsidó szervek együttműködjenek az angol hatóságokkal. A Jewish Agency visszautasítja az angol kormányt az állítását, amely szerint a bevándorlók növelnék az arab és zsidó lakosság között a feszültséget. Ellenkezőleg, a kormány az, amely minden lehetőt megtesz a gyűlölet és elkeseredettség fokozására, éppen abban az időben, amikor megmondoltságra és beütközésre volna szükség.

Éppen ezért a palesztinai zsidóság vezető szervei vasárnapról kezdődően a deportálásokat elleni tiltakozásul elrendelték a palesztinai kormánnyal való mindenféle együttműködés megszüntetését. Kormányhivatalokból mindenünnen visszahívták a zsidó megbízottakat.

Berl Locker, a végrehajtóbizottság tagja kijelentette a párisi sajtókonferencián, hogy „Az angol kormánynak nincsen olyan intézkedése, amellyel meg lehetne akadályozni a menekülőknek Palesztina felé való özönlését. Hamis az angol kormánynak az az állítása, hogy az illegális bevándorlást a cio-

nisták politikai okokból szervezték meg. Kelet-Európában az életükre törő gyilkosok elől menekülnek a zsidók százezrei és mind Palesztina felé tekint, mert csak ott tudják életüket újból elkezdni”.

Párisban a Jewish Agency végrehajtóbizottságának tagjai folytatták — korábban részünkről is jelzett — tanácskozásukat. Dr. Nathum Goldmann, aki fontos megbizatással Washingtonba repült volt, visszaérkezett Párisba, azonnal beszámolt tanácskozásainak eredményeiről Ben Gurionnak és Brodetsky professzornak. Az adott kiélezett helyzetben súlyos döntő jellegű elhatározások várhatók, különösen azon kiszivárgott hírek alapján, amelyek Truman elnök véglegesnek látszó elhatározásáról számolnak be. Ezek szerint Truman elvetette az angol felosztási javaslatot, mert az a javaslat elfogadásától tetto függővé 100.000 zsidó azonnali Palesztinába becsújtását.

Neyworki jelentés a Szovjet kormánynak arról az elhatározásáról számol be, amellyel az U. N. O. biztonszági tanácsában a szovjet megbízott visszautasította Transzjordaniának az U. N. O.-ba való felvételét.

(GELLÉRT)

Újabb iskolákat fogadtak testvériskolákká amerikai nevelőintézetek

Beszámoltunk már arról az akcióról, melynek eredményeképpen számos magyarországi zsidó iskola testvériskolát kapott az Egyesült Államok területén. Most a Zsidó Világkongresszus — mely az akciót az Egyesült Államok felé közvetíti — arról értesít bennünket, hogy újabb két iskola kapott amerikai testvér-iskolát. Ezek a következők:

Budapesti Orth. Elemi Iskola = East Midwood Jewish Center 1625 Ocean Avenue Brooklyn 25. N. Y.

Budapesti Orth. Polg. Iskola = Yeshiva of Crown Hts 310

Crown Street Brooklyn 25. N. Y.

Kérjük azon iskolákat, amelyek esetleg közvetlenül kapnak értesítést Amerikából testvériskolára való fogadásukról — és korábbi, vagy mai felsorolásunkban nem szerepelnek, — hogy helyzetük e kedvező fordulatáról a Zsidó Világkongresszust és a Pesti Izr. - Hittközség Oktatási Ugyosztályát is értesíteni sziveskedjenek. Egyrészt azért, hogy örömmel e szervezetek is osztozhassanak, másrészt, hogy ügyüket megfelelően továbbra is képviselhessek.

SIRKÓ LŐWY-NÉL BUDÁN

II., FO-UTCA 79
(GÁZ-UTCAI VILLAGOS MEGÁLLÓ)

A Pesti Izr. Hitközség útján az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről

Jelentkezés VII., Sip-utca 12. I. 18. délelőtti 9-12.

1059. Kovács Tibort, Ellenbo-
gen, Molnár drogériást és
Fischer szabót keresi:
Fritz Seidel, Berlin.
224. Gyárfás Lajosné keresi:
Bicler Szerén, Zilina.
531. H. Nagy Mihályt keresi:
Östreicher Béla, Oroszor-
szág.
516. Brust Jakabot keresi:
Brust Izidorné, Prenzlau.
1060. Grünfeld Ferencet keresi:
Hiso, Antwerpen.
1061. Weisz Editet keresi: Lo-
rant Gamgemi, Róma.
1062. Krieger Ernőt, Hela, Lu-
sla Kreiswirthet, keresi:
Menase Silberg, Wieliczky
Polska.
1063. Stern Eugéniát, szül. Nyir-
bátor, 1913. Keresi: Stein
Szerén, Svédország.
1064. Dr. Kohn Ernőt keresi: dr.
Kollár, Bratislava.
1065. Glück Rózsát és Glück
Ernőt keresi: Scharding,
Ausztria.
1066. Weisel SImont és Mallacht
keresi: Weiser Mayer, Kra-
kow.
1067. Berthold Bonwiltet keresi:
Frau A. Bonwilt, Berlin.
1068. Weiner Kától B. Almásról
keresi: dr. Puskus Ele-
mér, Stancik.
1069. Rabin Naftall Teltelbau-
mot keresi: Sala Korngut,
Polska.
1070. Schneider Karolint és Iza-
bellát keresi: Eugen
Schneider, Eisenstadt.
1071. Grün Józsefet keresi: Jisz-
rael Elése és Lea.
1072. Kende Alberté sz. Wein-
berger Marianát keresi:
Irma Kittel, Wien.
1073. Neumann Bélát keresi:
Neumann Iréna, Zagreb.
1074. Róth Sándort, 44 éves,
anyja Ullmann Irén, ke-
resi: A. Stern, Cambridge.
1075. Kriszhaber Dezsőt keresi:
Gabriella Kriszhaber, Ju-
goslavia.
1076. Rzepkowiez Ignát, szül.
1894, keresi: Landana Ar-
tura, Lodz.
1077. Dr. Mauksch Györgyöt, fe-
leségét és fiát keresi:
Emma Bohe, Berlin.
1078. Reisz Gizellát, Ernőt,
Weisz Honát, férjét, gyer-
mekét: Zsuzsi, Erzsi, ke-
resi: Berla Gruner, Wien.
1079. Schwarcz Zsigmond és
neje, sz. Schlesinger Ellát
keresi: Elly Schukova,
Brno.
1080. Goldmann Salamont ke-
resi: felesége, Kattowic.
1081. Grab Edét keresi: Emma
Goetzlinger, Nice.
1082. Rosenberg Arnold és fele-
ségét keresi: Katharina
Rousal, Wien.
250. Kés Dezsőné, Kübel Ber-
tát és Kübel Istvánt ke-
resi: Alfred Kübel, Kar-
olv Vary.
1034. Szűcsné sz. Lamár Paulát
és leányát, Szűcs Manci
keresi: L. Schrecke, Lon-
don.
1035. Wachtel Gyulát és gyer-
mekeit, Bélát, Andort, Jó-
zsefet, Lászlót, Kükény
Józsefnét és családját ke-
resi: Regina Michelstein,
New York.
1086. Fluss Rikát keresi: Fluss
Chaim, Tel-Aviv.
1151. Becherné, Maria Buber,
Otto Becher, Söphi Lowicz
és Dr. Lowisz Jakabot ke-
resi: Lola Pretzel, Olaszor-
szág.
1152. Soffer Arthurt keresi Sof-
fer Arthurné, Wien.
1153. Szabadi vagy Szabados,
ezelőtt Schwarcz divatárú,
kereskedőt keresi Dr. Lud-
wig Bräuer, Wien.
1154. Freund Dezső építészt ke-
resi: Freund Tibor, Teh-
rán.
1155. Grünberger Évát keresi
Dr. Ármín Spirer, New
York.
1156. Fleischer sajtexportőrt ke-
resi M. Cohn, Nederland.
1157. Feldmann Juditot, Feuer
Adolf szatmárnémeti szül.,
Berger Mórt keresik
Feuerék, Svédország.
1163. Mania Knollt keresi Juda
Knoll, Bozeg.
1159. Pflister Lászlót keresi
Friederike Nolle, Wien.
1160. Gruber Eduárd és nejét
és gyermekét keresi Mar-
tin Heilmann, London.
1161. Czinner Lenke (Karolinet)
keresi Antonia Srubar, Ko-
sice.
1162. Reiner József, Margit és
Erwin Róbertet keresi
Wolfdorf Ilona, Johannes-
burg.
1163. Kornspanné Wollner Gus-
tát keresi Scott alias Korn-
span Peter, Wien.
1164. Garda Károly mérnököt
keresi Alice Garda, Berlin.
1165. Weisz Gertrudot keresi
Stefan Márkus, Neuköln.
1166. Krausz Sándort keresi
Walter Pollak, Bridgeport.
1167. Üzv. Gartenzaum Mórét
Ipolyság, keresi Garten-
zaum Rezső, Oroszország.
1168. Dr. László Györgyöt ke-
resi Speier Józsefné, Fertő-
rákos.
1169. Joachim Bienstockot ke-
resi Bernard Bienstock,
Tel-Aviv.
1170. Jakab Wasserlaufot ke-
resi Izsak Wasserlauf,
Polska.
1171. Pesla Flusst keresi B.
Fluss, Tel-Aviv.
1172. Lillian Buck, Alassandra
Buci, anyja neve Mira
Perloff, Sergio de Simone,
anyja neve Gizella Perloff,
keresi Mira Bucc, Fiume.

1173. Kadengszer Márkust és
Mózes Zoltánt keresi He-
lene Millman.
1174. Monlek Herman Lubnia,
keresi Dora Kempler,
Krakow.
1175. Liebermann Bélát keresi
World Jewish Congress,
New York.
1176. Schwarcz Évát keresi
Grünwald Nikola, Svédor-
szág.
1177. Weisz József és Vilmt
keresi Wladislaw Mendel-
solin, Warsawa.
1178. Glück Salamon és fiait,
Ernö, Aladár, Hugó, Vil-
most keresi Leo Glück,
Tel-Aviv.
1179. Wellmanné Deusch Bertát

- Csapról, keresi Ernest
Deutsch, Brooklin.
1180. Dr. Badnyl Adler Imrét,
Büchler család és Wein-
stein családot keresi Aurel
Zocchi, Wien.
1181. Pauker Mártát Wienből
keresi G. Nalton Déne,
Vittel.
1182. Kepes Olyt szül. Sopron,
1919, keresi Cpl. Fuchs,
Italy.
1183. Rosner Izidort és Kálmánt,
Wüldigert, keresi Rosner
Imre, Sajókaza.
355. Üzv. Blumenfeldné, Kolos
Henrikét, Kolos Jenőt,
Blumenfeld Rózsát keresi
Dr. Kornreich, Ploesti.

A francia nép kiheverte az antiszemitizmus ragályát

Budapesti beszélgetés a párisi „Droit et Liberté”
főszerkesztőjével

André Lazar, a legjelentősebb európai zsidó lapok egyikének, a párisi *Droit et Liberté*-nek a főszerkesztője, aki Debreccenben született és tíz év előtt *Dajoni Lázár* Endre néven magyar uj-ságokba is írt, a napokban Buda-pestre érkezett. Kihallgatáson jelent meg *Tilly* Zoltán köztársasági elnökét és látogatást tett a magyar politikai élet több vezetőjénél is.

André Lazar a következőket mondotta az *Uj Élet* munkatársának:

— Nincs hivatalos statisztika a francia zsidók lélekszámáról. Ez érthető is, hiszen 1789 óta — néhány kisebb megszakítástól eltekintve — hivatalos felekezeti kimutatások nem készültek. Az egyházi statisztika szerint: körülbelül 200.000-re tehető a franciaországi zsidók száma.

— Legalább 130.000 zsidót hurcoltak Auschwitzba. a németek Ezeknek 1 %-a tért vissza. A kihurcoltak túlnyomó többsége külföldi zsidó volt. A németek, ismerve a francia közhangulatot, nem merték a francia eredetű zsidókkal szemben kollektív deportálást rendszabályokat alkalmazni. Büntető szankciók persze történtek. Az 1941-es németellenes merényletek után, például, összefogdosták és deportálták a legnevesebb francia zsidó szenátorok, írók, ügyvédek egy csoportját.

— A francia nép kiheverte már az antiszemitizmus ragályát. Az antiszemitizmus, mint nép-belegység, teljesen ismeretlen

Franciaországban. Pedig akadnak egyes jobboldali körök, amelyek megpróbálkoznak az antiszemita szólamokkal. Már a londoni *De Gaulle-bizottság*, majd az afrikai ideiglenes kormány proklamálta a zsidókon esett anyagi sérelmek reparálását. Ez így — a jogegyenlőség helyreállításán kívül — rendezte a francia kormány a zsidók lakásügyeit és az elrabolt holmikkal problémáját is. A lakásügyek terén, sajnos, nem sikerült teljes megoldásra jutni. Az elrabolt holmik visszaadására vonatkozó intézkedéseket a zsidóság megnyugvással fogadta.

— Harminc zsidó lap jelenik meg Franciaországban. A legnagyobbak: a szélsőbaloldali *Droit et Liberté*, a cionista *La Terre Retrouvée*, a szocialista cionista *Notre Parole*, a jobboldali cionista *La Nouvelle Renaissance*, az általános cionista *La Voix Cioniste* és a zsidó cserkészmozgalom közlönye, a *La Lumière*. Több jiddis orgánus is van Franciaországban.

— A francia zsidóság központi képviselője, amelyben minden párt képviselve van: a *Conseil Représentatif des Israélites de France*. Elnöke: Léon Meiss táblabíró. Ő az elnöke a *Consistoire Central*-nak is, amely a magyar Országos Irodának felel meg... A segélyezést központi szerv végzi. Mindössze 20 ezer franciaországi zsidó szorul segélyre. A helyzet egyre javul, mert a zsidó kispárosok kitűnően prosperálnak.

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

AUSZTRÁLIAI TERV A BEVÁNDORLÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE

Az amerikai rádió jelenté Canberrából, hogy az ausztráliai közgazdasági miniszter szombaton tervet hozott nyilvánosságra, amellyel az ausztráliai kormány rövid időn belül sok ezer ember bevándorlására akar lehetőségét nyújtani.

100.000 ZSIDÓ SZERETNE ELHAGYNI ROMÁNIÁT

A romániai zsidóság vezetősége által kiadott statisztikai adatok szerint Romániában 372.000 zsidó él. 100.000 közülük szeretné elhagyni Romániát.

MAGYAR ZSIDÓK AZ ADMONTI TÁBORBAN

Lady Reading, a Zsidó Világkongresszus angol osztályának vezetője, látogatást tett az admonti táborban, ahol lengyel és magyar zsidók találtak elhelyezést. Ezeknek a zsidóknak 95 százalékát Palesztinába szeretne kivándorolni, de egyelőre nem juthat tovább. A tábor lakói türelmetlenül várják a magyar zsidó mestersegélyeket tanulni.

A ZSIDÓK HELYZETE A NEMETORSZÁGI SZOVJET ÖVEZETBEN

Az ATJ tudósítója tiznapos körutazást tett a németországi szovjet övezetben. Beszámolójában elmondja, hogy a Szovjetunió által ellenőrzött német zónában teljesen ismeretlenek az olyan hontalan-táborok, mint amilyeneket az amerikai, angol és francia zónában feldlíttak. Az orosz csapatok parancsnokságai gondoskodnak arról, hogy a zónájukban lévő zsidók viselkedésükben a náci-korszakban elrabolt javukat és visszaszerették lakásaikat. A régebben e zónában tulajdonnal és lakással nem rendelkező zsidókat az elkobzott náci-javakból igyekeznek új életkezdéshez segíteni.

Zsukov tábornagy rendelkezése a thüringiai kormányt utasította, hogy minden elrabolt zsidó holmit juttassanak vissza tulajdonosaiknak. Thüringiában törvény intézkedik arról, hogy minden olyan ügylet, amelyet zsidók a nemzeti szocializmus idején kötöttek, érvénytelen. Ezzel módot akarnak adni, hogy a zsidók visszaszerezhesék kényes és megfélemlítettésként következtében majdnem ingyen eladott holmijaikat.

Amennyiben a zsidók holmijai már másod-, vagy har-

madkézbe jutottak volna és a tulajdonos jóhiszeműen szerezte meg azokat, a zsidóknak akkor is joguk van régi dolgukhoz, de a tulajdonost ebben az esetben kártérítés illeti meg egy alaptól, amelyet a náci elkobzott vagyonából szerveztek meg. Jóhiszemű tulajdonost sem illet meg kártérítés akkor, ha kimutatható, hogy náci volt.

AZ EURÓPAI ELLENÁLLÁSI MOZGALOM TILTAKOZÁSA A NEMETORSZÁGI TÁBOROK BOTRÁNYA ELLEN

Az Európai Ellenállási Mozgalmak Központi Szervezete Párisban a következő határozatot hozta:

„Az Európai Ellenállási Mozgalmak Központi Szervezete fájdalommal állapítja meg, hogy tizennégy hónap alatt a náciizmus eltiprása után több mint 100.000 olyan ember, aki túlélt a németországi kivégző-táborokat, még mindig ugyanazokban a táborokban kénytelen tartózkodni.

Követeli, hogy tüntessék el a náciizmus e maradványait Európa szívéből. Felszólítja minden országot ellenállni, hogy segítsék elő kormányaiknál e szomorú kérdés gyors megoldását.”

AZ „ALLIANCE ISRAELITE” A PÁPÁHOZ FORBULT

Az ATJ közli Párisból, hogy az Alliance Israelite emlékiratban fordult — a franciaországi pápai nunciuson keresztül — a pápához a lengyelországi zsidóüldözések megszüntetése ügyében.

Az emlékirat rámutat arra, hogy a lengyelországi katolikus papság, élén Hlond kardinálissal, egyáltalán nem itéli el a kielcei és egyéb pogromokat, hanem éppen ellenkezőleg, valószínűsít a zsidókkal szembeni antiszemitizmust.

Adakozzunk

a pesti izraelita hitközség iskoláinak, kórházainak és egyéb intézményeinek újjáépítésére és felszerelésére

cselekedetekre a reakció körében.

A lengyel katolikus papságunk ez a magatartása — mint az Alliance Israelite kifejti — ellentétben áll az emberiség alapelveivel és a kereszténység doktrínáival. Az Alliance Israelite annál is inkább várja a pápa intervencióját, mivel XII. Piusz pápa többször nyilvánosan elutasította az antiszemitizmust.

BAJORSZÁGBAN EGYÉVI BÖRTÖN JÁR ZSIDÓZÁSÉRT

Münchenből közlik, hogy az amerikai hadbiztonság egyévi börtönré és 500 dollár pénzbírságra ítélte Karl Godfort rosenheimi városi tanácsnokot, aki a katonai kormányzóság egyik tisztjét „piszkos zsidó”-nak nevezte.

KILÉPTEK A ROMÁN PARASZTPÁRTBÓL A ZSIDÓ TAGOK

Bukarestből jelenti az ATJ, hogy Jon Michalache, a parasztpárt alelnöke, durva antiszemita beszédet mondott a párt egyetemi hallgatóinak csoportja előtt. Ez a beszéd, valamint a parasztpárt több vezetőjének régebbi antiszemita beszédei arra indították a zsidó tagokat, hogy kilépjenek a pártból, amely nyíltan antiszemita vizet evezett. Aurel Weiss, volt képviselő nyílt levélben jelentette be kilépési elhatározását Mantinnak.

UJABB TÖRVÉNY A BOLGAR ZSIDÓSÁG JOGAINAK TELJES HELYREÁLLÍTÁSÁÉRT

A Droit et Liberté jelenti, hogy Szófiában új törvényt hirdettek ki, amely megsemmisíti mindazokat az ingóságokkal kapcsolatos jogügyleteket, amelyeket zsidók és nemzsidók a fasizmus idején kötöttek. Az ingatlanokkal kapcsolatos jogügyleteket már

régebbi törvény hatálytalanná tette.

Az új törvényre azért volt szükség, mert a fasizmus idején, amikor a bolgár zsidóságot vidékre száműzték, a száműzöttek nagyrésze kénytelen volt ingóságait egykét napról a másikkra elkötögettyélni.

FLANDIN FELMENTÉSE ÉS A FRANCIA ZSIDÓK

A Droit et Liberté, akárcsak az egész baloldali francia sajtó, csodálkozással veszi tudomásul Flandin-nak, a vichy-i kormány volt miniszterének felmentését.

Flandin 1940 november 18-án a Paris-Soir hasábjain kijelentette, hogy: „Franciaországot az angolok, a plutokraták, a zsidók és a szabadkőművesek társították háborúba. Ezért szankcionálni kell az angolokkal és le kell számolni a plutokratákkal, a zsidókkal és a szabadkőművesekkel.”

Ez a nyilatkozat hívta fel Flandin meglehetősen felelősébe merült személyére Pétainék figyelmét és ennek a nyilatkozatnak köszönhető az „outsider”, hogy miniszter lehetett.

Flandin, mint kiderült, antiszemizmusról csupán elnyugtított, mert a felelősségtől mentesítette a csodálatos felmentő ítélet.

KI AKARNAK TELPÖLNI A LENGYELORSZÁGI ZSIDÓK

A londoni rádió közli, hogy magyarán mozgulni indult meg a lengyel zsidók körében a sürgős kitelepülésre. A mozgalom vezetőségének feltett kérdése, hogy október 31-ig, tehát nem egészen három hónap alatt, kitelepít az állandó pogromhangulattól fenyegetett Lengyelországból minden zsidót.

A zsidók számát ma Lengyelországban 100—120.000-re becsülik. Ebből arra lehet következtetni, hogy eddig már 100.000 zsidó vándorolt ki a náciizmusú tulézők közül.

EGY ZSIDÓ TISZT ELŐMERJESZTÉSÉRE KAPOTT HITLER VASKÉSESZTET

Münchenből jelenti az AFP, hogy az ottani náclianító bizottság előtt dr. Anton Christ, aki az első világháborúban Hitler bajtársa volt, kijelentette:

FORTUNA PERFEKT

100%-os petroliumfűző egyszerűen 9 helyen 10x minimális üzemanyaggal. Ismét kapható FORTUNA. VI., Andrásy-ut 33. Tel.: 425-790.

Ne csináljon lakásgondot, keresse fel ifj. NAGYOT

Lakások Pesten 1-6 } szobáig
Budán 1-4 } szobáig
Főbérletek Budapesten bárhol szabad-
bérű igénylőre
Társbérlet minden kerületben
Albérlet minden kerületben

Ne csináljon lakásgondot, keresse fel ifj. NAGYOT
Budapest, VIII. ker., Vas-utca 5. szám

— **Hitler sokasem harcolt** főúronalban. Velem volt a szabad törzskari hivatalában és az I. osztályú Vaskereszttel kizárólag közigazgatási szolgálatait jutalmazták. Egy fiatal zsidó tiszt, a nürnbergi Gutsmann terjesztette fel erre a kitüntetésre. Hamazonralépés után Hitler nem vette védelmébe Gutsmann, aki az első zsidó törvények megjelölésekor kénytelen volt kitérdre menekülni.

A MENEKÜLTEK TÁBORAI POLGÁRI IGAZGATÁS ALÁ SZERÜLNEK

Az UNRRA genfi tanácsülésén elhatározták, hogy eljárnak a különböző kormányoknál a menekült-táborok polgári igazgatóságának megszervezése céljából. Így tudják, hogy Washingtonban és Londonban helyezték ezt az elrendelést, amelyből a menekült-táborokkal kapcsolatos információk megszerzését várják.

TIZENKÉT RABBI VEZETÉSÉVEL Tüntettek a Washingtoni Angol Követség előtt

Washingtonban több ezer zsidó tüntetett tizenkét rabbi vezetésével az angol nagykövetség épülete előtt. A tüntetésre az szolgálta okot, hogy Nagybritannia internálni kívánja az elfogott palesztinai illegális bevándorlókat.

LEZÁRTÁK A LENGYEL—CSEH HATÁRT A ZSIDÓK KIVÁNDORLÁSÁNAK MEGAKADÁLYOZÁSÁRA

Prágából jelenti a Reuter Iroda, hogy Nagybritannia felkérésére a Palesztinába való zugkivándorlás megakadályozására — **lezárták a lengyel-cseh határt.** Így akarják meggátolni a lengyelországi zsidók tömeges kivándorlását. **Naponta mintegy 3000 lengyelországi zsidó lépte át ugyanis a csehszlovák határt.**

A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS ELLENZI AFGANISZTÁN FELVÉTELET AZ EGYESÜLT NEMZETEK SZERVEZETÉBE

A Zsidó Világkongresszus azonnal a kéréssel fordult az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez, hogy utasítsa vissza Afganisztán felvételi kérését, mert az afganisztáni kormány „valóságos terrorhadjáratot indított az ottélő több, mint 5000 zsidó ellen”.

(SÓS)

Művészl siremlékek
FUCHBAUM MÓR és FIA
V., Budai-lér 3. (Margit hídud)

H I R E K

Az UJ ÉLET előfizetési díjai:
1 hónapra . . . 4 forint
negyedévre . . . 12 „
félévre 24 „
egész évre . . . 48 „

Az előfizetések postafutarképzéstartási bevezetési lappal küldendők be a 26.209 számú postafutarképzéstartási számú alá.

— **Zsuzsika** hegedűművész, áll. org. zeneiskolájában, Bpest, VII., Erzsébet-körut 52., a tanítás megkezdődött az öszi szemeszterben.
— **Házasság.** Kohn Terézia, Budapest (Eger), Benkő László, Kapos, házasságot kötöttek. — **Plek Sári, Lovas Imre** augusztus 11-én, vasárnap házasságot kötöttek.

A VAC HIREI

A Sportparádán részt vett a VAC 100 fős sportolóival. Az egykorina érevesben felvett sportolók és tornászok nagy sikert arattak. A rádió székere meleg hangon emlekezett meg a VAC-ról, „öt év után ismét a porondon küzd a VAC, mert a demokratikus sportnak szüksége van a VAC-ra”.

KÉZILABDA
III. kor. MADISZ—VAC (aug. 25. reggel 9 óra Postaspályán). Romélfák győzelmével kezdte a bajnokságot a VAC. Vinceze, Dückstein, Singer, Feikal, Serényi, Faludi, Nógrádi, Benedek, Pajor, Krausz, Deutsch a csapat tagjai.

FUTBALL
Serényi (Steiner) a volt válogatott bajnoksó vette át a VAC csapatának edzését.

TENISZ
Az 1946 évi házbajnokság megindult sok versenyzővel. Idén kerül először lejátszra a „Hóások versenye”, melyet a deportálásban elpusztult versenyzői emlékére rendez a szakosztály.

Jelentkezzenek
azok a munkaszolgálatosok, kik Törökbalinton, kisvasut építésénél, 102-es vasut építési szakosztály voltak és **NAGY BALÁZS** „kocskás” őrmester kegyetlenkedéseiről tudnak. Jelentkezés: Kéla Hona, Rákóczi-u. 10. főemelet 18.

40 éves, csinos, vagyonos, musz. Évezve intelligens, üzembiztonságos rokonom részére, kinek 3 Rózsadombon szép villája van, keresek intelligens, jókészeje, jól szituált, kimondott uriembert,

házasság céljából.
„Szimpatikus 45—52 kg” jelgére a kiadóba

Egyedülmaradt, 50 éves uriaszony

házasság céljából
keresi 55—60 éves uriember ismeretségi, ki az egyedüléltet megunta és egy szerető otthonra vágnak. „Szívesen megyek vidékre” jelgére a kiadóba.

50-55 éves, intelligens, egyedülmaradt, házias, életrasszony hozzáillő

házasság céljából
„Baldogógot keresek” jelgére a kiadóba

Urtelelődek rokonaitól ismerősökkel találják
házassági ügyekben
Móltónó címét, Bpest, Békó-utca mágy. második 19. Bányagaboniték. Hétkőrszopokon négytől—hatig. Kötőné benősültek.

Két leány, egyik 40 éves, a másikat 45 éves

férjhez mennének
jobb iparoshoz vagy kereskedőhöz. Lakás van. „Ómáltó vörösnök” jelgére a kiadóba.

Egyedülmaradt, csinosnak mondott, jóvőre ügyvezető, 16 éves feználtó óráshittel és lakással rendelkezik.

férjhez menne
50—55 éves, intelligens óráshoz, vagy kereskedőhöz.
„Késő Beneg” jel. a kiadóba

Csinos, intelligens, egyedülmaradt, házias, életrasszony hozzáillő

élettársat keres
kösztemetű, 43—52 éves ur személyében. Lehet házasságkötő. Vidékre is. „Sikerült házasság” jelgére a kiadóba.

Vagyonos, lakással rendelkező, egyedülélő, szép, ügyvezető barátom részére keresek 60 körüli jómegjelenésű, inbörögens, igaz

uriembert,
kinek egzisztenciája van. Otthon és szexlet hiányzik. „Ideális házasság” jelgére Aratóhoz, Erzsébet-körut 14.

50 éves fuvaros vagyok, 9 éves Liszta-mmal ezuton egy

anyukát keresünk.

Feleségem deportálásból nem tért vissza. Berendezett kétszobás főlérteli lakásom van, kisfiam intézetben nevelődik, elfoglaltságom miatt csak komoly és részletesen megírt válaszokat kérek.
„Budón lakunk” jel. a kiadóba.

Jómegjelenésű, 32 éves, érettségizett drogista

benősülne
vagy megősülne, vidékre is. Csinos nők választát kérom: Kárpáti Károly, Lovag-utca 17.

Megismerkednék
intelligens férfivel 38—42 kg, üzembem, lakásom van.
„Házasság 82” jelgére a kiadóba.

Feleségül vennék
magányos asszonyt, vagy leányt, 35 kg. Havi 450 ft-om van.
„Vallásos és kedves” jelgére a kiadóba.

Deportált ügyvezető társaság hiányában keresi

házasság céljából
megéltéssel bíró uriember ismeretségi, 45—50 korig. „Főlérteli lakásom van. „Lehet vidéki” jelgére a kiadóba.

A zsinagóga naptára

Augusztus 22, csütörtök: 4v. 26, péntek: 26, szombat: 27 (uj-holdhirdetés), vasárnap: 28, hétfő: 29, kedd: 30 (Ujhold I. napja), augusztus 31, szombat: 31 (Ujhold II. napja, sőtárlás), csütörtök: 2.

Szombaton, augusztus 24-én heti szidra: 106, háttóra: 106a/11, 11—1v, 5.

IMAI DÖK:

Ima- házak	Pén- tek		Szombat		Hétfő- nap	
	óra	perc	óra	perc	óra	perc
Békány	7:48	7:18	7:10	7:48	7:28	7:48
Eszbach	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Bethlen	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Csáky	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Dézes	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Nagyfuv.	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Páva	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Zugló	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Füzfáyv.	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48
Leányvár.	7:48	7:10	7:48	7:28	7:48	7:48

Péntekesli gyertyagyújtás:
7 óra 30 percker.

Budai Isntitstelekek: Ujlaki templomban (III., Zsigmond-u. 40.) és Lágymányoson (KI., Bocskay-ut 37.) péntek este 7 órakor, szombat d. e. 7:11 órakor, a pasaréli imaházban (Török-ut 6/b.) péntek este 7 órakor, szombat reggel 8 órakor, Fő-utca 12. szám alatt péntek este 7 órakor.

Óbudai templom: III., Zichy-utca 9., péntek és ünnep este 7 órakor, szombat és ünnep d. e. 9 órakor.

36 éves
érettségizett, jómegjelenésű **KERESKEDŐ**
benősülne
„Komoly élet” jelgére a kiadóba

34 éves, világnyelveket beszélő, szépnek mondott, vallásos érzelmű, intelligens **URINÓ**

férjhez menne
biztos egzisztenciájú uriemberhez.
„Ideális” jelgére a kiadóba.

UJÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-u. 12 — Telefon: 423—430.

Kiadótulajdonos
A MAGYARORSZÁGI IZRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Feladó szerkesztő és feladó kiadó **ROOZ REZSÓ**

Postafutarképzéstartási csekkiszámú száma: 26.209. (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája.)

Beküldött kéziratokat nem örlőzünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai műntözeti Rt. körforogógepein. Fel. nyomdász: Margittay Antal.